

BAŞKAN - Sözlü soru önergeleri geri verilmiştir.

Sayın milletvekilleri, şimdi, gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

İş Kanunu Tasarısı ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu raporunun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER

1.- *İş Kanunu Tasarısı ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/534) (S. Sayısı: 73)*

BAŞKAN - Komisyon?.. Yok.

Tasarının görüşmeleri ertelenmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

2.- *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/108) (S. Sayısı: 116) (1)*

BAŞKAN - Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Hükümet yerine Başkanlık temsil ediyor, biliyorsunuz; Sayın Meclis Başkanvekilimiz de yerini aldı.

Komisyon raporu 116 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Oya Araslı; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Araslı, süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; içtüzükler, yasama organlarının yasama erkini kullanırken uyacakları çalışma yöntemlerini belirleyerek, yasama işlevini etkin, verimli ve sağlıklı bir biçimde yerine getirmelerini sağlayan kurallardır. Yasama organının anayasası olarak nitelendirilebilen içtüzükler, bu nedenle, parlamento hukukunun en önemli kaynakları ve temsili demokratik yaşamın önde gelen hukukî dayanaklarıdır.

Bir yasama organının denetim ve yasama kalitesi, ürettiği hizmetlerin yanı sıra, bağlı bulunduğu ve uyguladığı içtüzük hükümleriyle de ölçülebilir. İchtüzükler, bir ülkedeki demokrasinin niteliği bakımından da önemli göstergelerdir. Demokratik bir rejimde, içtüzük hükümleri, yasama organının süratli, verimli ve etkin bir biçimde çalışmasını sağlamanın yanı sıra, yasama organındaki çoğunluğun karşısında, muhalefetin yasama işlemine katkısını güven altına almak ve iktidar-muhalefet uzlaşmasını sağlamak gibi işlevleri de yerine getirmek durumundadır.

Demokratik ve hukuk devleti anlayışına bağlı bir rejimin varlığından söz edebilmek için, içtüzük hükümlerinin yalnız içeriğinin anayasaya, hukukun ve demokrasinin temel ilkelerine uyması da yetmez, bu hükümlerin vazedilişinde de demokratik yöntem ve usullere uyulması gerekir. Kuşkusuz, yasama organında, çoğunluğun oyuyla, muhalefetin katkısına ve uzlaşmaya önem verilmeden, çoğunluğun uygun gördüğü doğrultuda dayatmacı yöntemlerle içtüzükler çıkartılabilir. An-

(1) 116 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

cak, böylesi yöntemlerin çağdaş, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışıyla, asla ve kata bağdaşmayacağını bilmeliyiz; çünkü, çağdaş katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışı, içtüzüğün, bir başka deyişle, Parlamentonun çalışma yöntemlerinin, Parlamentodaki çoğunluk ile azınlığın uzlaşmasının bir ortak ürünü olarak çıkarılmasını uygun görür.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun sözcüsü olarak, üzerinde daha fazla çalışma yapılarak gerçekleştirilmesinde ve olgunlaştırılmasında yarar gördüğümüz, teklifin 4 üncü maddesiyle ilgili alt komisyon kurulması yolundaki önerimizin Anayasa Komisyonunda reddedilmesini, biraz önce değindiğimiz bu hususlar bakımından çağdaş, katılımcı ve aynı zamanda çoğulcu demokrasinin gereklerine aykırı gördüğümüzü, burada ifade etmek isterim.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'de, parlamentolu rejimle birlikte siyasal yaşantımıza giren içtüzük kavramı doğrultusunda pek çok düzenleme yapıldığını biliyoruz. Bu düzenlemelerden bir kısmı, yeni bir anayasanın veya anayasa değişikliğinin ardından yasama çalışmalarının yönteminin anayasaya paralel bir biçimde belirlenmesi amacıyla, bir kısmı da uygulamada karşılaşılan birtakım sorunları çözmek için yapılmıştır. Bugün de, değindiğimiz bu iki amacı birlikte taşıyan yeni bir içtüzük düzenlemesi üzerinde çalışmalara başlamış bulunuyoruz.

Görüşmekte olduğumuz teklif, bir yandan, 2.10.2001 tarihli ve 4700 sayılı Kanunla Anayasamızda yapılan ve doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili değişikliklere koşut düzenlemelerin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne yansıtılmasını amaçlamaktadır, diğer yandan da, İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili daha önce yapılmış bir düzenleme hakkında Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararının yarattığı boşluğu doldurmak amacıyla yönelmiş bulunmaktadır.

Önümüzdeki teklifin getirdiği bu düzenlemede, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddelerde getirilmiş olan hükümleri, yerinde, gerekli ve zorunlu buluyoruz; Cumhuriyet Halk Partisi olarak, bunlar hakkında olumlu görüşler taşıyoruz; ama, teklifin 4 üncü maddesi için aynı sözleri söylemek, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu için mümkün değil. Bu maddede getirilen düzenleme, Anayasaya, çağdaş, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışına aykırı olduğu gibi, konuyla ilgili Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hususların gereğini de karşılayamamaktadır.

Kuşkusuz, tüm parlamentolu rejimlerde, kapsamlı yasa tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesinde, bütünlüğü korumak ve sürati sağlamak için birtakım özel görüşme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır; ancak, çağdaş bir demokratik rejimde bütünlüğü korumanın ve sürati sağlamanın yolunun, keyfilğe ve belirsizliğe kapıyı açmak, muhalefeti çoğunluğa ezdirmek, yasamayı etkisizleştirmek ve muhalefetin görüşme imkânlarını kısıtlamaktan geçmediğini herkes bilmektedir. Önümüzdeki teklifin 4 üncü maddesinde yer alan düzenleme, üzümlere belirtelim ki, bu, yapılmaması gerekenleri yapmak doğrultusundadır. Yani, öngörülen özel yasama usulü, sınırsız bir biçimde genişletilmeye imkân tanınarak düzenlenmiştir, bir keyfilik alanı yaratılmıştır ve inisiyatif, partilerin uzlaşma erdeminden, iktidar çoğunluğunun oylarına terk edilmiştir; çünkü, söz konusu 4 üncü maddede, temel kanun kavramının kapsamına hangi kanunların gireceğine ilişkin bir belirleme yapılmamıştır. Ne bir ölçüt tanımı getirilmiştir ne de tüketici bir biçimde ad saymak suretiyle, temel kanun kavramının kapsamında hangi kanunların yer alacağı belirtilmiştir. Bu madde hükmü yürürlüğe girerse, artık, bundan önce yapıldığı üzere Danışma Kurulunun oybirliği değil, iktidarın muhalefete kulak tikayan parmakları, hangi kanunun temel kanun sayılarak özel yöntemle görüşüleceğini belirleyecektir. Bu durumun, iktidarın her uygun gördüğü yasayı temel kanun kabul ederek özel görüşme yöntemine tabi tutmasına yol açacağı ve olağan görüşme esaslarının, giderek, yerini olağanüstü yöntemlerin kullanılmasına terk etmesine yol açacağı açıktır. Bugün de, aslında, bu noktaya gelmemiş midir Parlamentomuz?! Yasama döneminin başladığı günden bu yana yaptığımız uygulamalara bakacak olursak, İçtüzüğümüzde yer alan olağan görüşme yöntemlerine ne kadar uyduk; bir temel yasa, bir aciliyet, bir bütünlük koruması amacımız söz konusu olmamasına rağmen, komisyonlara havale

edilen işleri bastırdıktan kırksekiz saat sonra mı görüştük?! Ben, Anayasa Komisyonu üyesiyim, böyle bir şey olmadı. Kimi toplantıdan sabahın 9'unda haberdar edildik ve aynı günün saat 10.00'unda görüşmelere başladık. Bu, olağan görüşme yöntemlerinin, yerini, sürekli bir biçimde olağanüstü görüşme yöntemlerine bırakması demek değil mi?! Genel Kurulda, hangi tasarıyı, hangi teklifi komisyondan geldikten ve bastırılıp üyelere dağıtıldıktan kırksekiz saat sonra görüştük; kaç tane sayabiliyorsunuz?! O kadar az ki!.. Burada, bir öneri geliyor; Danışma Kurulunda uyuma sağlanamıyor, uzlaşma sağlanamıyor, çoğunluk partisi grubunun önerisiyle ve parmak hesabıyla, bu kırksekiz saat bekleme süresi gözardı ediliyor ve hemen görüşmelere başlanıyor; milletvekillerinin, teklifler, tasarılar üzerinde, yeterince bilgilendirilmesine imkân tanınmıyor. Eğer, önümüzdeki teklifin 4 üncü maddesi yürürlüğe girecek olursa, aynı durum, burada da söz konusu olacaktır ve olağanüstü görüşme yöntemi, olağan görüşme yöntemlerinin yerini alacaktır. Bu, parlamenter rejimimizin sağlıklı çalışması bakımından, hiç iç açıcı bir gelişme olmayacaktır.

Sayın milletvekilleri, Anayasa Mahkememiz de, temel kanun kavramının kapsamındaki belirsizliğin doğuracağı sakıncalara, konuyla ilgili iptal kararında dikkati çekmiş ve bu belirsizliğin, söz konusu kuralın, belirlilik, genellik, soyutluk, öngörülebilirlik ve yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasını sağlama özelliklerini yitirmesine yol açacağını belirtmiştir; bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağını açıklamıştır. Halbuki, metinde, Anayasa Mahkemesinin bu kararında belirtilen hususlar gözardı edilerek, temel kanun kavramının kullanılmasında ısrar edilmektedir ve böylece, Anayasa Mahkemesinin dikkat çekmiş olduğu Anayasaya aykırılık unsuru, tekrar, önümüze getirilmektedir. Eğer, bu noktada ısrar edecek olursak, hem Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesine saygısız bir duruma girmiş olacağız, hem Anayasanın bu kararlar konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisine yüklemiş olduğu yükümlülüğün ve görevin gereklerini yerine getirmeyeceğiz hem de yeni iptal kararlarına karşı, kapıyı ardına kadar açmış olacağız.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki teklifte öngörülen özel yasama yöntemi, maddeler üzerinde görüş bildirme imkânını ortadan kaldırması bakımından da, muhalefetin yasama sürecine katkısını son derece sınırlandıracak ve suskun bir muhalefet yaratacak niteliktedir. Böyle bir durumun ise "demokrasinin katli" anlamına geleceği açıktır. "Demokrasinin katli" anlamına geleceğini yalnız ben söylemiyorum, bunu, konuyla ilgili Anayasa Mahkemesine açılan iptal davasında, şu anda Adalet Bakanımız olan Sayın Cemil Çiçek ve şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı görevini taşımakta olan Sayın Bülent Arınç da söylemiş bulunuyor. Bu sözlerin kimisi Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıtlarında yer alıyor, kimisi Anayasa Mahkemesine sunulmuş olan dava dilekçesinin satırları arasında yer alıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu değerli arkadaşlarımla, önümüze konulan bu teklif karşısında ne düşündüklerini doğrusu çok merak ediyorum; gerçekten merak ediyorum Sayın Bakanım, Sayın Meclis Başkanım.

Değerli milletvekilleri, teklifin 4 üncü maddesiyle öngörülmüş olan yöntem, yasama sürecinde, yasamanın giderek etkisizleştirilmesini ve hükümetin yasama üzerinde egemenlik kurmasını sağlayabilecek niteliktedir. Hükümet, yasama organındaki iktidar partisi grubundan oluşan tabanın ve onun sağladığı oy çoğunluğundan yararlanarak, her önemli gördüğü ve hızla yasalaştırılmasını istediği kanun tasarısını veya teklifini, özel görüşme usulüne tabi tutabilmek imkânını bulacak, böylece görüşlerini yeterince açıklamak olanağını bulamayan muhalefet, giderek etkisiz ve suskun bir hale girecek, yasama, hükümetin uygun gördüğü doğrultuda gerçekleştirilecektir. Böyle bir durumun demokratik rejimin geleceği bakımından taşıdığı tehlikeler, söz konusu ettiğim dava dilekçesinde, başta Sayın Cemil Çiçek olmak üzere, şu anda Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunda yer alan pek çok milletvekili tarafından da ifade edilmiştir. Öyle zannediyorum ki, bu dilekçenin altında imzası bulunan değerli milletvekilleri, o dilekçede ne yazdıklarını, bu anımsatmadan sonra hatırlayacaklardır.

Sayın milletvekilleri, 4 üncü maddeyle getirilmiş olan beşte 3 çoğunluğundaki karar yeter sayısının, Anayasanın 96 ncı maddesiyle uyumu da çok tartışma götürecek olan bir husustur. Düzenlemeyle ilgili değerlendirmeyi yaparken, bu hususa da dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, 4 üncü maddede kabul edilen, bölüm esasına dayalı oylamaların, kimi yasaların yapımında birtakım usul sorunlarına yol açabileceği de görülmektedir; çünkü, bizim Anayasa sistemimiz, madde oylaması esası üzerine oturtulmuş bir sistemdir.

Değerli milletvekilleri, İçtüzük değişikliği teklifinin 4 üncü maddesindeki maddelerin okunmaması doğrultusundaki hüküm, bu maddelerin tutanağa geçmesini de olanaksızlaştıracaktır ve bu da, çok doğal olarak, beraberinde bir dizi sorunu getirecektir.

Kısaca, önümüze konulmuş olan bu düzenleme, bu görüntüsüyle, sorun çözücü değildir, sorun yaratıcıdır; üzerinde durmuş olduğumuz, dile getirmiş olduğumuz bu açılardan, Anayasaya aykırıdır; muhalefetsiz parlamento, dikensiz gül bahçesi yaratma arayışının bir ürünüdür; cumhuriyetin temel niteliği olan demokratik hukuk devletinin içinin boşaltılmasıdır. Millî iradeyi, millî iradenin temerküz ettiği yer olan Meclis salonunda can çekişmeye terk etmektir ve bütün bu sözler gibi, Anayasa Mahkemesine açılan dava dilekçesinde yer alan ifadesiyle, Sayın Çiçek'in söylediği gibi, sivil darbenin ta kendisidir. (CHP sıralarından alkışlar)

"Muhalefetin mutlak olarak dışlandığı böyle bir yönetimin, çoğulcu demokratik yasamada bir saat dahi yaşamaya hakkı yoktur." Öyle değil mi Sayın Çiçek? Bunlar sizin nitelemeleriniz, bunlar sizin...

DEVLET BAKANİ VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Çiçek gelmedi efendim.

OYA ARASLI (Devamla) - Çok affedersiniz, gördüm zannettim.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Sayın Şahin'in de imzası var.

OYA ARASLI (Devamla) - Evet, arkadaşlarımız kendilerini tanıyacaklardır; her seferinde başımı çevirerek, var mı yok mu diye bakıyorum, göremiyorum. Onun için, sizlerde, Sayın Çiçek'i Sayın Şahin'le karıştırmış olmak gibi bir izlenim uyandırmak istemem, bakışlarım aramak nedeniyledir.

Bu açıklamalardan sonra, teklifin 4 üncü maddesine, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, katılmak imkânımızın bulunmadığını, böyle bir demokrasi ve hukuk cinayeti işlenmesine asla ve kata katkı veremeyeceğimizi bilgilerinize sunuyorum. Kendim ve Grubum adına, sizleri bir kez daha saygıyla selamlayarak huzurlarınızdan ayrılıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Araslı.

Şimdi, tümü üzerinde AK Parti Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Nimet Çubukçu; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakika.

AK PARTİ GRUBU ADINA NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi şahsım ve Grubum adına saygıyla selamlıyorum; İçtüzük değişikliği sebebiyle Grubum adına söz almış bulunmaktayım.

Bugün, belki madde sayısı olarak az; ama, içerik olarak son derece önemli, hepimizi yakından ilgilendiren bir konuyu görüşüyoruz.

Parlamentomuzun, bir bakıma, anayasası olan İçtüzükte yapılacak en ufak bir değişiklik bile, demokrasimiz adına büyük önem taşımaktadır. Anayasalar ne kadar demokratik olursa olsun, parlamentoya bu yansımazsa, demokratik rejim yara alabilir. İçtüzükte yer verilen hükümler nedeniyle, söz hürriyeti kısıtlanabilir, belli konuların görüşülmesi yasaklanabilir, denetleme yetkisi sınırlan-

dırılabilir. Bu halde, partilerarası eşitsizlik söz konusu olabilir. İktidarlara, böylesi hallerde, demokrasinin sağlanmasının bir aracı olmaktan çıkıp, bir parti grubunun baskı aracına da dönüşebilir. İktidarlara, bu önemleri nedeniyle ki, sessiz anayasa olarak da nitelendirilmektedir; bir başka deyişle, oyunun kurallarını düzenleyen, önemli hukukî metinlerdir. İktidarla ilgili denetim yetkisinin, Anayasamızca, Anayasa Mahkemesine verilmiş olması da taşıdığı bu önem nedeniyle.

İktidarlarda, gruplara, hakların ve yetkilerin, iktidar-muhalefet ayrımı yapılmaksızın eşit şekilde tanınması, Meclis çalışmalarına bu zihniyetle bir düzen getirilmesi, çalışmalarının sağlığını da önemli ölçüde etkileyecektir.

Değerli milletvekilleri, bugün, artık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına hız ve etkinlik kazandıracak bir yöntemle düzenlemeye gidilmesi de önemli bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. Avrupa Birliğine üye olma hedefi sebebiyle, Meclisimizin daha etkin ve verimli çalışması amacıyla söz konusu düzenlemeler getirilmiştir.

Bugün görüşeceğimiz değişiklik metninin, bir maddesi hariç, tamamı, 3.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Kanunla gerçekleştirilen değişikliğin iktidarlara yansıtılmasından ibarettir. Bu konuda geç bile kalmıştır.

Elbette, arzu edilen, iktidarlara bütünüyle gözden geçirilerek, uygulamada karşılaşılan sorunları giderecek, ihtiyaç duyulan yeni düzenlemeler içerecek kapsamlı bir değişikliğin yapılmasıdır. Ancak, Anayasa ile iktidarlara hükümleri arasında uyum sağlanmasını amaçlayan bu paketi, olumlu ve önemli bir adım olarak nitelendirmek zorundayız. Kapsamlı bir çalışmanın, bundan sonra önümüze en kısa sürede geleceğine inanıyorum. Anayasa Komisyonunun bir üyesi olarak, bu konuda üzerimize düşeni yapacağımızı da huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin belki de en önemli maddesi, kuşkusuz temel yasaların görüşme usulünü belirleyen çerçeve 4 üncü maddesidir. Maddelere tek tek girmeyi uygun görmemekle birlikte, bu maddeyle ilgili birkaç söz söylemek istiyorum.

Bu madde, Meclisimizin son derece kapsamlı, uzun zaman alacak bazı yasaları görüşmesinde işleteceği, yararlanacağı bir maddedir. Süratli ve verimli çalışmanın, halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek önemli yasaları zamanında çıkarmanın bir aracı olacaktır. Elbette, bu yasaların üstünkörü, üzerinde durulmadan, incelenmeden çıkarılacağı anlamına gelmemektedir. Bu yasaların hangi usulle görüşüleceği kararının verilebilmesi, en temel yasa olan Anayasamızı değiştiren beşte 3 çoğunluğun görüşüyle mümkün olabilecektir. Temel yasanın tanımı ve kapsamı konusunda esnek davranılması, toplumun dinamizmi konusunda doğacak yeni beklentilere göre bu kavramın değerlendirilmesinin zorunluluğu da gözardı edilmemelidir.

Temel yasa kavramı, içi boş, tanımlanmamış, objektif kriterlere bağlanmamış bir kavram olduğu yönünde itirazlara uğramıştır; fakat, takdir edilecektir ki, buna karar verecek olan organ, yine de yasaama gücü; yani, Parlamentosudur.

Bir başka itiraz da, temel yasaların tadadî olarak belirtilmesi gerektiğidir. Bu görüş de katılmak mümkün değildir. Zira, bugün, öngörmediğimiz sayısız konu da, temel yasa niteliğinde olup, henüz bir yasal hazırlığı dahi olmayan alanlar vardır. Örneğin, bilişim teknolojisi, son derece önemli ve gelişmiş bir alan olmasına rağmen, ülkemizde, henüz, ne hukukî ne de cezaî bir düzenleme alanı bulunmamaktadır. Bu sebeple, temel yasaların, bugün tadadî olarak tespiti de mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen iktidarlara 91 inci maddesi, iptal gerekçeleri de gözönüne alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu teklifin tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partili üyelerin de desteğini bekliyor, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Çubukçu.

Teklifin tümü üzerinde, şahsı adına, Samsun Milletvekili Sayın Haluk Koç?.. Yok.

Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun.

Süreniz 10 dakika.

ATILLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzük değişikliğiyle ilgili yasa teklifi hakkında, kişisel görüşlerimi ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benden evvel Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan değerli hocam Sayın Oya Araslı, getirilen İçtüzük değişiklik teklifinin 4 üncü maddesiyle ilgili hukuki endişelerini, siyasi endişelerini, bütün unsurları ve boyutlarıyla anlattılar. Bu endişe ve kaygılara, bütünüyle katılıyorum; ancak, tekrara girmek pahasına, bu konudaki değerlendirmelerimi, yine, Sayın Heyetin takdirlerine sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bilindiği gibi, yasama organının çalışmalarını düzenleyen içtüzükler, uygulamada, anayasalar kadar önemli ve etkin sonuçlar doğuran metinlerdir. İçtüzük hükümleri, keyfiliği önleyen, çoğunluğun hukuk normları içerisinde otoritesini dengeleyen ve hukuk devleti yapılanmasını sağlayan sessiz anayasalardır.

Bu yaklaşım içerisinde, bu anlayış içerisinde, getirilen teklifin, İçtüzük değişikliğine ilişkin yasa teklifinin 4 üncü maddesi dışında kalan bölümlerini olumlu karşıladığımı ifade etmek istiyorum; çünkü, 4 üncü madde dışında yapılan düzenlemeler de "gizli oyla" ibaresinin eklenmesi ve Meclis soruşturması raporlarının Meclis Başkanlığına teslimi konusunda zorunluluk getirilmesi, sonuçta "karşılıklı ve danışıklı" aklanmayı önleyen ve yasama organının özgür iradesinin yanmasını sağlayan düzenlemeler olmaktadır; İçtüzüğün bu bölümlerinin değiştirilmesine olumlu baktığımı tekrar ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, getirilen bu teklifin özü ve esası, çerçeve 4 üncü maddede yoğunlaşmaktadır. Meclis İçtüzüğümüz oluşum halindedir. Yasama verimliliğinin sağlanabilmesi için, İçtüzük istikrarının bir an evvel gerçekleştirilmesi gerektiği kuşkusuzdur. Bu istikrarın sağlanabilmesi için ise hukuku öncelikle araç olarak görmemek, hukukun üstünlüğüne yürekten inanmak gerekir.

Getirilen 4 üncü madde ise, ihtiyaç ve istikrara hizmet görüntüsü içinde, İçtüzük bütünlüğünü ve sistematikliğini altüst eden ve özünde, muhalefetin sesini kısımaya yönelik olan, talihsiz mahiyette bir girişimdir. Benzer düzenleme girişimleri için, 57 nci Hükümet döneminde, Genel Kurul tutanaklarında ve Anayasa Mahkemesine açılan dava dilekçesinde "sivil darbe" diye söz edenlerin ve arkadaşlarının, 58 ve 59 uncu Hükümet dönemlerinde Başbakan Yardımcısı, Devlet Bakanı, Adalet Bakanı ve siyasi iktidar olduktan sonra, böyle bir yasa teklifine destek vermeleri ve sahip çıkmaları, talihsiz olmaktan öte, tutarlı ve ciddi olmayan bir davranıştır. Getirilen düzenlemenin teklif olarak gelmiş olması, sözü edilenlerin, adı geçenlerin bu sorumluluğunu ortadan kaldırmaz ve hafifletmez; aksine, bu sorumluluklarını daha da artırır.

Değerli arkadaşlarım, esasen, üç dört ay içinde gelişen olaylar sonucunda şunu görüyoruz: Bakıyoruz, 4779 sayılı basın affı düzenlemesi, Vergi Barışı Yasasındaki bilerek sahte belge kullanmayı yasa kapsamına alan uygulama, 61 yaşla ilgili düzenleme, bütçe yasasındaki düzenlemeler, liyakat ve ehliyeti esas almayan, partizanlığı, eş dost kayırmacılığını esas alan ve devletin kurumlarını partileştirmeye yönelik kadrolaşma çalışmaları, 4840 sayılı vergi mevzuatı düzenlemesindeki 31 Mart tarihini 20 Mart'a çekme vakıası, ormanlarla ilgili anayasa oylamasındaki fiili saldırılar ve oy pusulasına fiili müdahaleler hep birlikte değerlendirildiğinde, siyasi iktidarın toplumsal uzlaşma ve diyalog arayışı içinde olmadığı, açık olarak ve maalesef bir defa daha ortaya çıkmaktadır. Muhalefetin sesini kısmak amacıyla getirilen bu düşünceler ile bu yaklaşım ile muhalefetin sesini kısmak amacıyla getirilen bu İçtüzük değişikliklerini, bu süreçten sonra, artık, pek de yadırgamıyoruz. Siyasi iktidar, şekilci, yüzeysel, slogana dayalı söylemlerle ve aritmetik çoğunluğuna

güvenerek, ama, bunun yanında, yine, üzümlere ifade ediyorum, endişelerimizi doğrularcasına, keyfi ve otoriter yönetim anlayışını son iki üç aydan bu yana, artık, gizleyemez bir hale gelmiştir. Siyasal iktidar, bir yandan, çok partili ve çoğulcu sistem devam ederken, diğer taraftan da, yürütmeye tek parti sistemindeki hegemonyayı sağlayabilmek, hatta, Anayasayı değiştirmeden, Anayasaya aykırı içtüzük değişikliklerini yapmak suretiyle hukuk sistemimizi tahrip edecek bir arayışın ve anlayışın içine girmiştir.

Sayın milletvekilleri, Anayasamız, madde oylaması esası üzerine oturtulmuştur. Temel yasalar da madde oylaması yapılmadan, herkesi bağlayacak hukuk kuralını tesis etmek mümkün değildir. Böyle bir yaklaşım, toplum için son derece önemli sonuçları olacak yasalarda toptan oylama arayışlarını hızlandıracaktır. Getirilen düzenlemeyle, maddeler üzerindeki soru sorma haklarımız, muhalefetin soru sorma hakkı fiilen ortadan kaldırılmış olacaktır. Böyle bir uygulama ise Anayasanın 87, 98 ve İçtüzüğü'nün 104 üncü maddelerine açıkça aykırı olacaktır. Muhalefet olarak bizim temel sorumluluğumuz, Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 104 üncü maddelerinden doğan, denetim hakkını kullanma imkânından geçmektedir. Bu düzenlemeyle, temel sorumluluğumuzun önu kesilmek istenilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, hukuk sistemimizde ve doktrinde temel yasa, yeniden yapılanma, kapsamlı değişiklik kavramlarının sınırları ve unsurları teknik ve objektif esaslara bağlanmamıştır. Bu konu, hem uygulamada ve hem de doktrinde tartışmalı olan bir konudur. Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu gibi yasaların tümüyle veya çok büyük ölçüde değiştirilmesini esas alan düzenlemelerin temel kanun vasfında olduğu açıktır. Buna bir itirazımız yok; ancak, Kooperatifler Kanunu, İş Kanunu, idari yargıya ve sair yasalara ilişkin sınırlı veya daha geniş düzenlemeleri de bir yaklaşıma göre ve zorlama yorumlarla her zaman için temel kanun olarak nitelendirip bu ve benzeri düzenlemelerde muhalefetin çalışmasını ve denetim görevini kısıtlamanın çalışması ve arayışı içinde olduğunun bilinmesini bir defa daha ifade ediyorum. Üstelik, getirilen düzenlemelerde, bakıyoruz "temel kanunlar" kavramı dışında "kapsamlı değişiklik" gibi, yine, soyut ve ucu açık bir kavram getirilmiş olmakla, siyasal iktidarın hareket alanı daha da genişletilmiş olmaktadır. Böylece, bu düzenlemeyle, özel yasama usulü sınırları daha da genişletilip keyfilik alanı yaratılmış, tüm inisiyatif, yasama faaliyetinde iktidar grubuna devredilmiş olmaktadır; hukuk normunun, genellik, soyut olma ve sürekli olma unsurları ihlal edilmiş olmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, getirilen bu düzenlemeyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin daha bir yıl önce bir iptal kararı var. Bu kararın tarihine dikkatinizi çekiyorum; 30.1.2002 tarihini taşıyor; yani, bir yılı henüz doldurmuş. Bu kararında, Anayasa Mahkemesi, açık bir şekilde, temel kanun, yeniden yapılanma kavramlarına açıklık getirilmemiş olmasının, pek çok yasanın bu kapsam içinde düşünülmesine yol açacağını, ayrıca, her tasarı veya teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinmediği takdirde, objektifliğin sağlanamamış olacağını ve bütün bunların, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşamayacağını açık bir şekilde tespit etmiş olduğu içindir ki, bizler, Anayasa Komisyonunda görev yapan Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, komisyon çalışmaları esnasında, bu kavramların unsurları ve sınırlarını belirlemek; böylece, komisyon ve Genel Kurul çalışmalarına verimlilik ve etkinlik sağlamak amacıyla alt komisyon oluşturulması ve

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kart, lütfen tamamlayın.

ATILLA KART (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

...çalışma süresinin bir haftayla sınırlandırılması yolunda teklifte bulunmuşsak da, sayısal çoğunluk karşısında, bu teklifimiz, her zaman olduğu gibi, yine, değerlendirmeye alınmamıştır.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, vurgulayarak dikkatinizi çekmek istiyorum. Ortada, yargı kararını uygulamamaktan dolayı bir Anayasa ihlali yapıyoruz. 138 inci maddeye açıkça aykırı davranıyoruz ve bu Anayasa Mahkemesi kararı, henüz bir yılı geçen bir karar. Sayısal çoğunluğa dayalı

olan bu anlayış, biz çoğunluk olarak, işleri hızlandırmak adına, bütün bu değişiklikleri yapacağız, muhalefetin diyecekleri önemli değildir, biz doğru bildiğimizi yaparız yolundaki tavır ve uygulamasında ısrarlı da olsa, biz, muhalefete mensup milletvekilleri olarak, sorumluluk anlayışımızın gereği olarak, yılgınlığa düşmeden, iktidarın yanlışlarını ve sorumluluklarını her zeminde ve kararlılıkla dile getireceğimizi bir defa daha ifade ediyoruz. Siyasî iktidar, hukuk devleti yapılanmasına gerçekten inanıyorsa, bu konuda samimiyse, tutarlıysa, Sayın Cumhurbaşkanının ayırtıtlı ve tutarlı veto gerekçeleriyle yaptığı geri göndermeleri, mutlaka nazara almalıdır. Bu değerlendirme yapılmadan "bu yasaları aynen gönderirim" tavrı sürdürüldüğü takdirde, hukuk devleti yapılanmasında samimî ve tutarlı olunmadığı bir defa daha görülmüş olacaktır.

Sayın milletvekilleri -üzülerek ifade ediyorum; bunu birkaç defa kullandım; ama, yine tekrarlıyorum- siyasî iktidarın bu anlayışının hizmet üretememekten ve vaatlerini gerçekleştirememekten kaynaklandığını, hizmet üretemeyen iktidarların hemen muhalefetin sesini kısmaya kalktıklarını, yıpranma sürecine hızla giren siyasî iktidarın güven zafiyeti içerisine girdiğini, otoriter yönetim arayışlarının başladığını, çok uzağa gitmeye gerek yok, son on yıl içerisindeki yakın siyasî tarihimizin bu örneklerle dolu olduğunu bir defa daha ifade ediyor; getirilmek istenilen bu düzenlemenin toplumsal uzlaşmayı ve diyalog yollarını tıkayacağını tekrar ediyor; bütün bu süreç içerisinde Yüce Meclisi daha duyarlı, daha sağduyulu davranmaya ve hakkaniyete davet ediyor; bu anlayış ve sorumluluk içerisinde, 4 üncü maddeye kararlılıkla muhalefet ettiğimizizin bilinmesini bir defa daha beyan ediyor; Yüce Heyeti saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kart.

Şahsı adına ikinci söz isteği, Adana Milletvekili Sayın Uğur Aksöz'ün.

Buyurun Sayın Aksöz. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan İçtüzük değişikliği üzerinde şahsım adına söz almış bulunmaktayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, konuşulacak her şey konuşuldu. Ben, birtakım eksiklikler gördüğüm için, şahsım adına söz aldım; çünkü, bu Parlamentoda tam iki dönem İçtüzük üzerinde çalışma yaptım. Türkiye'nin ünlü hukukçularıyla konuştuk, hukuk fakültelerine gittik, dış dünyadaki içtüzük değişikliklerinin nasıl olduğunu, neler olduğunu inceledik ve o zamanlar şu karara vardık: Bu Parlamento iki türlü çalışmalı. Bir, hepimizin bildiği, şu günlük çalışmalar, genel çalışmalar. Bir de, özel görüşme sistemi konulmalı. Neden konulmalı; bazen, bin maddelik yasa gelebilir Medenî Kanun gibi, bazen beşyüz maddelik yasa gelebilir, Ceza Kanunu gibi. Eğer, biz, bu genel görüşme şeklinde o yasaları da görüşürsek, burada, bir yasanın çıkması bazen altı ay, bazen bir yılı bulur. O halde, bazı yasaların özel şekilde görüşülmesine ihtiyaç vardır; bütün dünyada da vardır, bizde de vardır dedik ve bu 91 inci madde, o zaman bu ihtiyaçtan geldi.

Peki, 91 inci madde niye öyle düzenlendi; yani, temel kanunları ve kapsamlı değişen yasaları özel gündemle görüşmek için oybirliği gerekir niye denildi; salt çoğunluk vardı, üçte iki vardı, beşte üç vardı; neden "oybirliği" denildi; işte, bu noktayı bilirsek, bugün yaptığımızın yanlış olduğunu görürüz.

Değerli arkadaşlar, temel kanunlar diye yasa hemen giriyor, temel kanunlar... Şimdi, temel kanun nedir; hiçbir hukuk fakültesinde temel kanun okutulmaz, öğretilmez. Temel kanun nedir; bunun tarifi de yok. Ben avukatım, bana göre Avukatlık Yasası temel kanun; birisi işçidir, ona göre İş Yasası temel kanundur; çünkü, bunun, net, anlaşılabilir, herkesin üzerinde görüş bildirdiği ve olumlu karşıladığı bir tarifi yok.

O halde, temel kanunda anlaşılamayacağına göre, kapsama bakalım. Yasaları veya İçtüzüğü kapsamlı değiştiren teklifler özel görüşlün demişiz. Peki, kapsamın sınırı ne; acaba, on madde değişirse mi kapsamlı değişikliktir, yüz madde değişirse mi? Mesela, Vergi Kanununun bir tek maddesini değiştirirseniz, dersiniz ki verginin tanımı şudur, o yasa biter. Bir madde o yasanın tümünü temsil eder bazen. Demek ki, biz, kapsamda da anlaşımadık.

Peki, ne yapalım; demokrasiye en uygun sistemi nasıl bulalım diye Parlamento yıllarca düşünmüş; oybirliğini getirelim. Parlamentodaki partiler, oybirliğiyle, şu şu yasa temel yasadır derse, orada problem çıkmaz, görüşler ortaya konur ve tarifi olmayan bu temel yasaydı, kapsamlıydı konusu da çözülmüş olur" denilmiş ve o yasaya bu madde bu şekilde konulmuş, yıllardır hiçbir problem çıkmadan da gelmiş. Geçen dönem, bu İçtüzüğün o maddesi değiştirilmiş. Niye değiştirilmiş; her zamanki gibi, iktidardakiler, muhalefeti by-pass etmek için değiştirmiş; çünkü, oybirliği olunca, Danışma Kurulunda, muhalefetin, mutlaka olumlu oy vermesi gerekiyor. Bunu temin edemeyince, iktidarlar, her zaman olduğu gibi, nasıl by-pass ederiz diye düşünülmüş ve bu içtüzük değişikliğini yapmışlar. İçtüzük değişikliği Anayasa Mahkemesine milletvekilleriince götürülmüş ve milletvekilleri, Anayasa Mahkemesine zehir zemberek bir dilekçe yazmışlar "bu, bir sivil darbedir; böyle şey olur mu, oybirliği bozulur mu" diye. Halen burada olan pek çok arkadaşımız da var onların içinde ve Anayasa Mahkemesi çok haklı gerekçelerle bunu bozmuş.

Bakın, Anayasa Mahkemesi neler demiş arkadaşlar; bunları iyi incelemesek burada yanlış yaparız:

"1- Bu gelen değişiklik, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımamaktadır. Ayrıca, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli değildir. Ayrıca, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmaz."

Anayasa Mahkemesi kararlarının hepimizi, herkesi, her kurumu bağladığı tartışmasıdır. Öyleyse, Anayasa Mahkemesinin bu kararı elimizdeyken, hiçbir şey yapmadan, aynı şeyi tekrar getirmek, bence hukuka da uygun değildir, oluşa da uygun değildir, ülkenin ihtiyacına da uygun değildir; çünkü, iktidar partisi, içtüzük değişikliğini aynen getirmiş. Bakın, ne yapmış sadece: Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsam olarak değiştiren şeyi muhafaza etmiş; ama, oybirliğini kaldırıp, beşte 3'ü getirmiş.

Bakın arkadaşlar, beşte 3 ne yapar; 330 yapar. Bu, zaten sizde var. Yani, ben bir ihale açarsam, 330 adet iş makinesi olan adama iş veririm, başkasına vermem dersem; bu, şike değil mi?! Adamı tarif ediyorum. Peki, zaten sizde olan bir sayıyı buraya yazarsak, 330 dersek, şimdi, biz, demokrasiye hizmet mi etmiş oluyoruz?! Böyle şey olur mu?! Burada, mesele şudur:

Değerli arkadaşlar, 4 üncü madde böyle geçerse, bu, tekrar bozulacak, yine buraya gelecek. O zaman, ben, buraya tekrar çıkıp, arkadaşlar, ben buna bu kadar emek vermiş bir kardeşiniz olarak sizi uyarılmışım, bakın yine beşte 3 dediniz, ben geldim demedim mi derim. O hakkımı saklı tutuyorum; ama, değerli arkadaşlar, bunun oybirliği olmasının ne sakıncası var? Zaten, burada iki partiyiz; bu iki partinin birbiriyle danışarak, görüşerek, böyle çok özel konuları görüşmesi daha doğru değil mi?

Arkadaşlar, zaten, bu, istisnâ bir hüküm. Yani, bazı yasaları özel gündemle görüşmek, çok istisnâ ve olağanüstü bir durumdur. Şimdi, siz ne olacağını biliyor musunuz; söyleyeyim: 500 maddelik bir yasa gelecek, iktidar partisi diyecek ki "bu temel kanundur", biz "hayır" diyeceğiz, burada 330 kişi "evet" diyecek; 500 maddenin bir tekini okumadan, hiçbir şey bilmeden oy verilecek, 500 maddelik bir yasa çıkacak. Böyle şey olur mu; üzerinde tartışmadan, konuşulmadan, artısı eksisi görüşülmeden olur mu arkadaşlar?!

Bakın, biz ne diyoruz: Bu içtüzük değişikliğine getirdiğiniz bütün maddeler doğrudur, uygundur; ama, bu getirdiğiniz çerçeve 4 üncü madde yanlıştır. Bu yanlış yaparsanız, bakın, o zaman, ben size şunu söyleyeyim: Bundan yıllarca önce, yine "parmak çokluğuyla, burada, her yasayı

geçiririm" diyen iktidarlar oldu. Onlardan biri, şu sözü söylemiş, ben de bu sözü söyler çekilirim; ama, iptal olduğunda, bunu tekrar görüşürüz: "Muhalefet, sadece demokrasilerde var; iktidar, dünyanın her rejiminde var." (CHP sıralarından alkışlar) Saddam'ın da iktidarı var, Libya'nın da iktidarı var, diktatörlük de iktidarı var; ama, muhalefet yalnız, demokratik ülkelerde var.

Şimdi, siz "bu 330 oyla, ben istediğim yasayı geçiririm" dersiniz, muhalefeti dolaylı yoldan by-pass edersiniz. Kendi oyunuzla, kendiniz kanun yapıyor, kendiniz geçiriyorsunuz; muhalefetin hiçbir katkısı kalmıyor. O zaman, bu Parlamentoda muhalefet oluyor mu; olmuyor. Türkiye, bir hukuk devleti; muhalefeti by-pass ederseniz, Cumhurbaşkanı var, Anayasa Mahkemesi var, çeşitli denetim mekanizmaları var; fakat, biz, şunu istiyoruz: İçtüzük bizim için çok önemli, bu Parlamento için çok önemli; çünkü, biz, her şeyi İçtüzüğe göre yapacağız; ama, bu İçtüzüğe şu maddeyi koyarsanız, yarın çok büyük problemler çıkacak. Siz diyeceksiniz "bu temel kanun" biz diyeceğiz "hayır değil" Anayasa Mahkemesi, denetim, problem, problem, problem, problem...

Şimdi, biz, halkın geçimsiz partileri elediği şu dönemde, birbirimize yardım ederek, birbirimize hukuksal destek vererek yasaları sağlıklı çıkarmaya mı çalışıyoruz, yoksa, muhalefeti bir kenara atıp, dediğim dedik mi yapıyoruz?

Değerli arkadaşlar, o bakımdan, sözlerimi şöyle bitirmek istiyorum: Muhalefet, gerçek bir kontrol mekanizmasıdır, demokrasinin sağlıklı işlemesini sağlar. Bazen, oylamalarda parmak sayısı fazlalığı, iktidarlara bir güç gibi görünebilir; fakat, siyaseti gerçekten bilenler iyi bilirler ki, kontrolsüz güç, güç değildir.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Aksöz.

Efendim, şahısları adına yapılan konuşmalardan sonra, Anayasa Komisyonu Başkanımız Sayın Burhan Kuzu söz istemiştir.

Buyurun Sayın Kuzu. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümüzde, bir içtüzük değişikliği var. Daha önce de, İçtüzükle alakalı olarak benzer değişiklikler bu Parlamentodan geçti. Bunun, aslında, 9 maddesi uyumlu alakalıdır. O açıdan, buna katılıp katılmama diye bir şey yok zaten. Yani, muhalefet partimizin "katılıyoruz, katılmıyoruz" şeklindeki sözlerinin, bence, bu anlamda bir şeyi yok zaten. Sonuç itibarıyla, buna herkes katılmak zorunda, Anayasanın değişikliğini buraya yansıtıyoruz; bu bir.

Getirdiğimiz bir tek önemli madde, 91 inci maddeyi değiştiren 4 nolu maddedir. Bu 4 nolu madde -91 inci madde- daha önceki dönemlerde, yani, 1996 yılındaki değişikliklerle de gelmişti; Anayasa Mahkemesinde o zaman dava açılmadığı için, iptal edilmedi. Daha sonraki dönemde yapılan değişikliklerle, biraz farklı bir düzenleme getirildi, oradaki "oybirliği" sözü "3/5" şeklinde değiştirildi, konu Anayasa Mahkemesine intikal etti ve Anayasa Mahkemesi de bunu inceledi, iptal etti; sadece bu maddeyi değil, başka maddeler de vardı, onları da iptal etti. Geçenlerde, biliyorsunuz, ilk değişiklik paketinde, biz bunu gündeme aldık, Anayasa Mahkemesinin değişiklik gerekçesi doğrultusunda bu maddeleri tekrar düzelttik. Muhalefet partimiz de buna katkıda bulundu. Benim bildiğim kadarıyla, o zaman, oybirliğiyle geçti zaten. O zaman, 91 inci madde üzerinde anlaşma sağlanamadı ve bugün, tekrar, bu madde gündemimize gelmiş durumda.

Şimdi, 57 nci hükümet döneminde böyle bir değişiklik neden doğdu? Biliyorsunuz, IMF'yle ilgili anlaşmalar vardı, çok sayıda yasanın süratle çıkması gerekiyordu. Yine, AB'yle uyum paketi çerçevesinde, uyum yasalarımız vardı. Bu açıdan da, yine, böyle bir süratli usule gerek duyulmaktaydı. Muhalefet partileri, o dönemde de -belki, bu, iktidar partisinin bir kısmıdır "sesimiz kesiliyor, kısılıyor" demistir; kayıtlarda bunlar vardır. Bu, doğrudur. Bugünkü muhalefet partimizin demesi gibi oluyor bu da bir anlamda. Anayasa Mahkemesi, bunun sonunda iptal ettiği zaman da "iktidara demokrasi dersi" şeklinde basına bu intikal etti.

Değerli arkadaşlar, bu yöntemin aslı, birazdan vereceğim dünya uygulamalarında bol miktarda olan, çok daha beteri bulunan bir düzenleme aslında. Bunu unutmamak için söylüyorum -birazdan, verdiğim zaman göreceksiniz- samimi olarak ve bilim adamı vasfımla söylüyorum; karşı itirazlara da her zaman açığım, bekliyorum. Dünyadaki uygulamalara baktığımız zaman, en demokratik düzenlemenin bu olduğunu gördüm, bizim bu getirmekte olduğumuz paket olduğunu gördüm.

Şimdi, buna "özel yasama yöntemi" diyorlar. Peki, bu nereden kaynaklanıyor; neden böyle bir yönteme ihtiyaç var? Malumunuz, Parlamentoda, zaman darlığı sebebiyle, çoğu kez, uzun yasaların, kapsamlı çalışmaların çıkmasında güçlük çekiliyor. Muhalefet partileri -sadece mevcut partimizi kastetmiyorum, her zaman böyle olmuştur- engellemek için elinden geleni geri koymaz. Türk Parlamento hayatı bunun birçok örneğiyle doludur. Bir madde hakkında yedi önerge verilir, arkasından gizli oturum istenir, bir saat de öyle geçer. Sonra, hükümetten biri konuştuğu zaman "son söz vekildir" diye bir de onun için söz alınır. Hâsılı, bir madde üzerinde, yerine göre, 12 kişinin konuştuğu veya konuşma durumunda kaldığı durumlar olmuştur. Buna karşılık, iktidar partisi -burada yaşadık, gördük- grubuyla farklı olacak bir şekilde, hükümet "katılıyorum" der, komisyon "katılıyorum" der, kendi grubunun katılmadığını görürsünüz; bu da, karşı bir taktiktir. Dolayısıyla, böylece, İçtüzüğe göre hoş olmayan ve kabul edilmeyen yöntemlere, maalesef, başvuruluyor. İşte, bu tür yöntemlerin, daha sağlıklı, daha açık, hiç olmazsa ne yapılacağı bilinen, İçtüzüğe uygun şekilde çalışma bakımından gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, 1996'da getirilen düzenlemede "yeniden yapılanma yasaları, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişmesiyle doğrudan ilgili yasalar" şeklinde ifadeler vardı. Anayasa Mahkemesi, burada geçen temel kanun kavramına, yeniden yapılanma kanunlarının ne olduğu kavramına dikkat çekerek, bunlar üzerinde yaptığı incelemenin sonunda, getirilen düzenlemenin -demin de burada belirtildi muhalefet partimiz tarafından- belirlilik, genellik, soyutluk, öngörülebilirlik bakımından yerinde olmadığını söyledi.

ÖNDER SAV (Ankara) - Bu, tutanaklara yanlış geçmiştir Sayın Başkan; 1996'da değil 2001'de olmuştur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Hayır, hayır; 1996'daki değişiklikten sonra yapılan değişiklik üzerine... Tabii ki, yeni karar verildi Sayın Başkan. 1996'daki değişikliği yapan yasayı iptal etti dedim. Ben, Anayasa Mahkemesi kararının tarihini vermedim; öyle zannediyorum yani. O, zaten, demin verildi. O kadarını biliyoruz Sayın Başkan. En sonunda beni de alıştırdınız bu yönteme. Pek sevdiğim bir yöntem değil; ama, bundan sonra ben de böyle mi gideceğim, bilmiyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Anayasa Mahkemesi ne diyor: "Yasama işlevinin tam olarak yerine getirilmiş olması bakımından yasa tasarı ve teklifleri hakkında milletvekillerinin tatminkâr bir şekilde bilgilenebilmesi" güzel; "yasa tasarı ve tekliflerinin tümünde tartışma olanağı sağlanması" bu da doğru; "yasa tasarı ve teklifleri hakkında tatminkâr olacak şekilde önerge verilmesi." Bunlar, ideal planda, hakikaten, benim de katıldığım çok doğru tespitler; ama, gelin, bunu uygulayın... Öntümüze -zaten gelecek- 400 küsur maddelik bir ceza yasasının, bir o kadar da usul yasalarının geldiğini düşünelim -veya daha az; madde sayısı fazla demek istiyorum- ve bundan önceki iktidar-muhalefet şeklindeki o çalışma yöntemiyle, bunu buradan çıkarmaya çalışalım. Açık söylüyorum, o yasalar çıkmaz, o yasalar buradan geçmez.

Dolayısıyla, dünya ülkeleri, bu gibi durumlar için özel çalışma yöntemleri belirlemişler. Gerçekten, zaman sorunu önemli bir engel olarak gözüküyor ve meclisler, büyük kurullar halinde, fakat, sınırlı sayıda çalışma gününde, birtakım önemli ve karışık konuları görüşmek ve karara bağlamak zorunda kalıyorlar. Yani, bir taraftan, muhalefetin, gerçekten ayakta durması -doğrudur, muhalefetin görevini yapmasını saygıyla karşılıyorum, bunu inkâr etmemiz elbette ki mümkün değildir; ama- bir taraftan da, iktidar partisinin, vatandaşta sunduğu programı icra etmesi meselesi; bunun dengesini kurmamız lazım, birlikte düşünmemiz lazım.

Size, dünya ülkelerindeki uygulamalardan bazı örnekler vereyim; diğer ülkelerin parlamentosu nasıl çalışıyor. Mesela, İngiltere'ye, İrlanda'ya baktığımız zaman, 20 çalışma gününü muhalefete, 170 çalışma gününü de iktidara ayırmışlar; yani, muhalefet, bir anlamda, 20 günlük sürede parlamento çalışmalarını belirleme hakkına sahip, 170 günlük süreye de iktidar sahip olacak. Bu, bir yöntem. Buyurun, bunu kabul edelim. Bilemiyorum; yani, bir örnek olarak sizlere sunuyorum.

Fransa ve Yunanistan parlamentolarının başkanlık divanlarında komisyon başkanlarının oy hakları var, bulunuyorlar. İktidar partisinin 16 komisyonu bulunduğunu düşünün; gündemleri o belirleyecek. Hakikaten, bundan ne çıkacağını, nasıl çıkacağını siz de düşünün. Portekiz'de de böyledir. Bunlar doğrudur demiyorum; bunları sizlere örnek olarak söylüyorum.

Değerli arkadaşlar, aciliyet gösteren durumlarla ilgili olarak başka ülkelere baktığımız zaman şu uygulamaları görüyoruz: Bugünkü konuyla alakalı olarak, özel görüşme yöntemi uygulayan, üç kategoride ülkeler var. Bunlardan bir grup, aralarında Fransa, Yunanistan, İrlanda ve İngiltere'nin bulunduğu bir grup, meclisin basit çoğunluğuyla -altını çiziyorum, basit çoğunlukla; bakın, salt çoğunluk değil, yarıdan bir fazla değil, basit çoğunlukla- karar veriyor, bir yasayı temel yasa sayıyor ve görüşmeye devam ediyor. Bunların bütün belgeleri elimde; isteyenlere takdim edebilirim.

İkinci bir husus: 1958 Fransız Anayasasının ilgili maddesinde "muhalefet hükümeti düşürmek için bir gensoru verdiğinde, eğer, ret olunursa, bunun cezası olarak, hükümet, istediği bir tasarımı görüşmeksizin geçirme hakkına sahiptir" deniliyor; yani, otomatikman geçiriyor. Şimdi, bunlar iyi demiyorum; söylediğim şeyleri, hep, bir örnek olarak veriyorum; bunları katıldığım anlamında düşünmeyin.

Yine, 1958 Fransız Anayasasının 44/3 maddesinde, paket oylama usulü var. Burada, hükümet, maddeleri ve değişiklik önermelerini istediği gibi gruplandırıyor, karşı çıktığı önermeleri ayıklıyor; böyle bir uygulama var. Buna, geyotin sistemi diyorlar. Aman, yani, kayda bile geçmesin bunlar; orada böyle söylüyorlar.

İngiltere'de bunun bir benzeri uygulama şöyle: Genel kurul çoğunluğu, bir tasarının her bir bölümü için önceden süre sınırı koyuyor; söz konusu bu süreler kullanılıyor; bu durumda, süre dolar dolmaz -biter bitmez- Meclis Başkanı, derhal oylamaya geçiyor. Yani, belli sürelerle konuşma imkânı getiriliyor. Bakın, 1997-1998 yıllarında, İngiltere'de, bu bahsettiğim yöntem bir sene içerisinde 18 kere uygulanmış; uygulaması olan bir model.

İngiltere'de şu anda uygulanan başka bir sistem şöyle: Diyelim ki, komisyonda ya da genel kurul aşamasında, bir milletvekili, isterse bir önerge veriyor. Bu önergeyi 100 milletvekili benimserse, işte, o zaman, doğrudan doğruya oylamaya geçiliyor. Diyelim ki, görüşmeler sırasında bir milletvekili "efendim, görüşmeleri bırakalım, oylamaya geçelim" der ve bunu 100 milletvekili kabul ederse -neticede, tabii, oylama, kendi tüzüğüne göre, kendi içerisinde yapılacaktır- görüşmeler o anda kesiliyor, doğrudan doğruya oylamaya geçiliyor.

Şimdi, İngiltere'de 1986'ya kadar uygulanan bir başka yöntem de şu: Komisyon başkanı ya da hükümetten bir üye veya meclis başkanı "bu kanunun sadece şu bölümleri genel kurulda tartışılın, diğerleri olduğu gibi geçsin" diye not düşüyor. Komisyon başkanı, ben, bu notu düştüğüm zaman, burada, sırf o bölümler görüşülüyor, başkası görüşülemez. Böyle bir yetki filan istemiyorum; yanlış anlaşılmasın.

Netice itibarıyla, burada gördüğümüz tablo... Görüyorsunuz ki arkadaşlar, çok farklı olarak uygulanıyor ve şu anda uygulanan İngiltere'deki bu yöntem, mesela, İskoçya Parlamentosunda böyle kabul edilmiş; parlamentonun kuruluş yasası, çok önemli bir yasa. Bu, birinci grup; yani, bu birinci grupta -neymiş, tekrar ediyorum- basit çoğunluk yöntemiyle Genel Kurul bir karara varıyor, temel yasa sayıyor, devam ediyor.

İkinci gruba geliyorum. Burada, biraz daha nitelikli çoğunluk dediğimiz, bizim sistemi benimseyen veya yaklaşık, ona benzeyen bir model; nitelikli çoğunlukla kabul edildiğinde bir yasanın özel görüşme yöntemiyle yapılması meselesi. Bu gibi durumlarda, bizdeki gibi bir Danışma Kurulunda -orada isimleri farklı- bir araya gelmek suretiyle karara varıyorlar, belli bir tasarının kaç oturumda görüşüleceğini gün olarak belirliyorlar; işte "elimizdeki bu ceza -ya da iş- yasası beş günde bitsin" veya "on günde bitsin" diyorlar. Her bir gruba -hükümet de tabii kendi içinde- ve komisyonlara, grubun büyüklüğüne göre süreler veriliyor. O grup, o komisyon ve hükümet, kendisine verilen bu süreleri, o zaman dilimi içinde bir yerde kullanıyor -nerede istiyorsa, belli bir zamanda- ancak o zaman kullanabiliyor, onun dışında konuşma hakkı yok. Bu ülkeleri sayıyorum: Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, İspanya, İsviçre.

Şimdi, bakın, dünyanın genel uygulaması bizim sistemin bir farklı türünü öngörmüş, belki daha ağır bir türünü öngörmüş.

Neticede, en son, üçüncü kategori ise, ideal olan, doğru olan, benim 'de gönlümden geçen... Gerçekten, bir anayasa hocası olarak bundan rahatsızlık duymadığımı söylemem mümkün değil elbette ki; ama, bir naçardan bahsediyorum, bir zorunluluktan söz etmeye çalışıyorum; yoksa, bunlar, bu kürsüye çıkıp çok ballandıra ballandıra söylenecek şeyler değil; ama, ne yapacaksınız, yasanın kapsamı, zorluğu, birtakım şeyler, parlamentonun kısa sürede sonuç alması bakımından, maaleséf zorunlu oluyor.

Şimdi, üçüncü grup dediğim, ideal olan grup. İşte, onu da veriyorum: Finlandiya, Hollanda, İsveç. Bu ülkelere baktığımız zaman, buralarda, bugünkü model, şu anki model -bizde de uygulanıyor; işte- muhalefet iktidar konuşuyor, madde madde devam ediyor. Doğrusu budur, bunun ideali budur, hakikaten olması gereken budur; ama, bu yöntemle, biz, 400 maddeyi nasıl geçiririz, onu bilemiyorum; onu beraber konuşuruz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sonuç itibarıyla, özet olarak, şunu görüyorum: Yasama yöntemlerinin, özel yasama yöntemlerinin varlığı, demokratik ülkelerde kuraldır -altını çiziyorum bunun- istisna değildir. Demek ki, biz, kuralı uygulamaya çalışıyoruz. Zorunlu bir kural. Mesela, kanun gücünde kararnameler hoş bir şey değil; ama, birçok ülkede var. Yerine göre, devirdir, yetki devridir filan gibi... Üzerinde çok çalıştığım bir konu. Efendim, olağanüstü haller hoş bir dönem değildir; ama, işte var; Türkiye'nin siyasî hayatının yüzde 60'ı olağanüstü halle geçmiş. Dolayısıyla, bunlar, biraz zorunluluktan kaynaklanan hususlardır.

Pekâlâ, gelelim şimdi, temel yasa kavramına. Değerli arkadaşlar, temel yasanın ne olduğu konusunda, bir bilim adamı yapmış olduğu bir çalışmada konuya şöyle bir tanımla girmiş... Eğer, sayın muhalefet partimizin yetkilileri, gerçekten, bu tanıma taraftar olurlarsa, birlikte bunu görüşürüz Komisyon olarak. Ben, zaten, birazdan değineceğim; komisyon çalışması sırasında buna benzer birtakım sözler söylemiştim. Şimdi "devletin sosyal, siyasal, ekonomi ve hukuk alanındaki siyasetine uygun olarak düzenlenen ve genel ilkeleri belirleyen, içerdiği temel hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuatta uyulması gereken usul ve esasları gösteren temel kanunlar" diye devam ediyor. Şimdi, siz bunu yazdığınızda, hangi yasa yoktur ki, sosyal, siyasal, ekonomik, hukuk, kültürel yanı olmasın. Bu mümkün değil; ama, bilemiyorum, buna taraftar isek, hakikaten, bunu madenin başına koyalım. Bunu, çok net olarak söylüyorum. Ben, temel yasa tanımının yapılmasının güçlüğünü düşünüyorum, doğru olmadığımı da düşünüyorum. Temel yasa tanımını vermek muhalefeti daha sıkıntıya sokar. 3/5 çoğunluğu, muhalefet için bir garantidir; şamimi söylüyorum garantidir. Aksi halde, daha farkı görüşmelerde çok daha farklı sonuçlar çıkabilir. Kaldı ki, biliyorsunuz, Danışma Kurulu var. Danışma Kurulunun kararı Genel Kurulu bağlamaz. Bu yönde Anayasa Mahkemesinin kararı var; ama, biz, Genel Kurulda "efendim, Danışma Kurulunda bu konuda usulen iki taraf anlaşmıştır. Mademki prensipte bu şekilde bir anlaşma var, biz de buna uyalım ve

olduğu gibi gitsin" diyoruz. Buna uymama gibi bir yetkimiz de var; ama, mümkün olduğu kadar, elbette ki, Danışma Kurulunun çalıştırılmasını, orada sonuç alınmasını, gerçekten, öneriyoruz; doğrusunun da bu olduğunu düşünüyoruz; yani, uzlaşma şeklinde yapılmasının doğru olacağını düşünüyoruz.

Şimdi, temel yasanın ne olduğu "hangi yasa temel yasadır" sorusuna cevap bulmak, gerçekten, çok zordur; ama, bu konuda benim kanaatim şu: Temel yasa demek, önemli olan yasa demek değildir. Temel yasa demek, buradaki zaruretten dolayı, uzun yasa demektir; hangi yasa olursa olsun, görüşmede zorluk çıkaran yasalar demektir bence. Buna madde sayısı veremiyoruz; yani, 20 maddeyi geçerse mi, 40 maddeyi geçerse mi, 60 maddeyi geçerse mi temel yasa olacağını söyleyemiyoruz. Bunu söylersek göreceli olur; bu, biraz sıkıntı çıkarabilir; ama, bunun ne olduğu konusunda, belki, Danışma Kurulu, aşağı yukarı, karara varacaktır; eğer varamazsa, Genel Kurul 3/5'le karar verecektir.

Arkadaşlar, AK Parti Grubunun bugün bu çoğunluğu vardır; ama, bakın, başka zaman bu çoğunluğun bulunacağını kimse söyleyemez; yani, 3/5 az bir rakam değil. Af konusunu böyle çıkarıyoruz, anayasa değişikliğini böyle çıkarıyoruz. Dolayısıyla, 3/5 bayağı bir çoğunluktur; 330'u küçümsemeyelim. Yani, bugün bu çoğunluğun bizim elimizde olduğuna bakmayın; gerçekten, ağır bir çoğunluktur ve başka ülkelerde de böyle bir çoğunluk bu anlamda yoktur; çoğunda salt çoğunluk ya da basit çoğunluk vardır. Demin bunları anlatmaya çalıştım.

Arkadaşlar, netice itibariyle, söylediğim gibi, bu, ideal bir usul değildir, bu kürsüye çıkıp, böyle çok iyi usuldür denilecek, arkasında durulacak bir mesele değildir, zaruretten kaynaklanan bir yoldur. Bir anlamda, ilaca benzer. Hastaya nasıl ilaç kullanıyorsunuz, bir nevi, azıcık, öyledir. Tabii, bunun dozunu iyi ayarlamak lazım diye düşünüyorum.

Netice itibariyle, arkadaşlar, şunu gördüm: Parlamento hayatındaki Genel Kurullar gittikçe fonksiyonlarını, maalesef, biraz kaybediyorlar. Tabii, bunda hızlı yasalastırmanın etkisi var. Dünya ülkeleri, bunu ya hükümetlere hızlı yasa çıkarma şeklinde veriyor -demin bir kısmının örneklerini verdim; Fransız, İngiliz örnekleri buna benziyor, hükümet ağırlıklı kanun gücünde kararname veya başka yollarla çıkarıyor- ya da onun dışında, komisyonlara ağırlık veriyor. Ben, esas, konuyu buraya getirmek istedim.

Şimdi, bakın, İtalya'da mesela komisyondan gelen kimi teklif ya da tasarılar -komisyondan geçtikten sonra- Genel Kurulda bazen doğrudan doğruya, görüşmeksizin -tatilde olduğu zaman oluyor, başka bir zaman olabiliyor- geçip gidiyor. Amerika'da da mesela komiteler çok etkindir bu açıdan baktığımız zaman. Komisyonlara ağırlık verip, uzmanları buraya çağırarak görüştürmek ve onların görüşünü alarak komisyon çalışmasını uzun tutmak, tartışmayı oraya taşımak, zannediyorum, buradaki, Genel Kuruldaki tartışmaları azaltır.

Bir şeyi daha belirtmek istiyorum, burada biz özel yasa yöntemini getiriyoruz; ama, buna iktidar ille de başvuracak diye bir kaide yok; yani, uzun bir yasayı isterse başka türlü görüşülebilir, buna bir engel yok. Yani, ben, öyle okuyorum meseleyi; ille de buraya getirilecek özel yasadır veya özel yonteme uyulması lazım gibi bir zorunluluk görmüyorum. Belki çok darda kalınırsa bu yola gidilecektir, çok darda kalınmazsa gitmemenin doğru olacağını düşünüyorum ben de.

Değerli arkadaşlar, geçenlerde biz bu yolla Medenî Yasayı geçirdik. O yasa da uzun bir yasa biliyorsunuz, burada tartışmalar yapıldı -biz dışarıdan takip ettik onu- Genel Kuruldan çabuk geçti.

Bir de şunu söyleyeyim, demin burada yanlış bir bilgi verildi, burada yasanın tümü birden oynanıp geçmiyor; bölüm bölüm... O bölümler, hangi maddeler kaç bölüm olacak, ne olacak ve bölüm üzerinde konuşmalar yapılacak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kuzu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bu, bölüm bölüm oylanırken veya konuşulurken, iktidar partisi ya da muhalefet partisi o bölümün birkaç maddesi üzerinde durabilir, bölümün tamamı üzerinde durabilir; yani, daha çok, mümkün olduğu kadar birlikte olan maddeleri bir araya getirip, birlikte oylamak suretiyle geçmesini sağlamak. Medenî Yasayı biz böyle geçirdik, demin onu söylemiştim.

O yasanın geçmesine bakın, çıkan yasanın, çok da kötü bir yasa olduğu söylenemez. Tabii ki bazı noktalarını eleştirebiliriz. Nereden geldi o; Genel Kurulda falan pişmedi, komisyonda bir sene konuşuldu o yasa. Dolayısıyla, neticede, bu gibi büyük yasalar Genel Kurula geldiğinde, daha hazmedilmiş olarak geldi; çok da sorun çıkmadan geçtiğini düşünüyorum.

Sayın Başkanım, son olarak da şunu belirteyim... Demin, Anayasa Komisyonu ile alakalı Oya Hocam ve Atilla Kart birkaç kelam ettiler; iki kelam da bene edeyim. Bir defa, bugüne kadar aşağı yukarı on kez bu komisyonu topladım ve içtüzüğün 26 ncı maddesinde "zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır" deniliyor. Kendileri de buradadır. Ben, bir kez, o da bununla alakalı olarak, bundan dolayı, hakikaten, yanlış yapıldığını orada kendilerine söyledim. Yani, bu böyle oldu; ama, bir kez olmuş şeyi, sürekli olmuş gibi burada hocam nakletmeye çalıştı; bunun doğru olmadığını belirtmek istiyorum. Bir kez olmuştur ve hepsinde 48 saat geçmiştir. Benim gönlüm ister ki, 10 gün geçsin keşke. Yani, onu yapabilirsek... Ona çalışacağım; onu da söyledim.

Kaldı ki, komisyonda söylediğim bir şeyi daha söylüyorum: Evet "alt komisyon" denildi; Türkiye'de, alt komisyon -tenzih ederim arkadaşlarımı- biraz savsaklamak için bulunan bir formüldür; ama, bu amaçla yaptıklarını söylemek istemiyorum. Şunu söyledim: Bakın, ben, temel yasa konusunda kaç gündür çalışıyorum; ama, bir tanım bulamadım. Değerli hocam, siz, konuşun, bulun, grupta da görüşelim, bunu maddeye koyalım; bunu hâlâ söylüyorum. Temel yasa tanımını getiren varsa, bu komisyon buna hazırdır, maddenin başına koyarız. Böyle bir tanımın zorluğu var; onu anlatmaya çalışıyorum ve o yüzden de, muhalefet partimizden buna destek bekliyoruz. Yani, bu, söylediğim gibi, belki çok hoş bir madde değildir, çok iyi bir madde değildir; ama, dünya uygulamasına baktığımız zaman, örnekler içerisinde en demokratik olanıdır diye bunu bir daha söylüyorum ve bunun, belki, en az hafif, en az zararlı olduğunun altını bir kez daha çizerek vurgulamak istiyorum.

Bir de, Sayın Atilla Kart'ın demin söylediği, bunun teklif şeklinde gelmesi... Sayın Kart, biliyorsunuz, anayasa değişiklikleri anayasa gereği, içtüzük değişiklikleri de niteliği gereği teklif şeklinde geliyor zaten; başka türlü gelemezdi, tasarı biçiminde gelemezdi; bunu da düzeltmek istiyorum.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Anayasa Komisyonu Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

17.45'te toplanmak üzere, oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17.35

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.47

BAŞKAN: Başkanvekili İsmail ALPTEKİN**KÂTİP ÜYELER: Suat KILIÇ (Samsun), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)**

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 65 inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.
Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

**IV.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN
GELEN DİĞER İŞLER (Devam)**

2.-Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/108) (S. Sayısı: 116) (Devam)

BAŞKAN - Komisyon?.. Burada.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmeler tamamlanmış ve teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmişti; şimdi, maddelerin görüşmelerine başlıyoruz.

1 inci maddeyi okutuyorum:

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 10 uncu maddesinin son fıkrasında geçen "on gün" ibareleri "beş gün" şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 35 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 2 nci madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 81 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun tümü hakkında görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır."

BAŞKAN - Efendim, madde üzerinde bir önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

116 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesi ile İçtüzüğün 81 inci maddesine eklenen fıkrada geçen "tümü hakkında görüşmeler" ibaresinin "görüşmelerine" ibaresi olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz

Ankara

M. Emin Tutan

Bursa

Abdulgökalp Alp

Bursa

Ümmet Kandoğan

Denizli

İsmail Bilen

Manisa

Fatih Arıkan

Kahramanmaraş

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Çoğunluğumuz olmadığı için takdire bırakıyoruz efendim. O, zaten zorunlu bir değişiklik.

BAŞKAN - Hükümet?..

TURİZM BAKANİ GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Başkanvekilimiz?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutayım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine karar verilmesi durumunda, kanunun tümü hakkında görüşmelerin yapılmasına gerek olmadığı, sadece uygun bulunmayan maddelerin görüşmelerine doğrudan başlanmasının daha uygun olacağı gerekçesiyle bu önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Madde 91. - Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü halinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır.

Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır."

BAŞKAN - Efendim, madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Önder Sav söz istemiştir.

Buyurun Sayın Sav. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

CHP GRUBU ADINA ÖNDER SAV (Ankara)- Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün kimi maddelerinde değişiklik yapılması hakkında İçtüzük teklifinin bizce en önemli maddesi, üzerinde görüşmeye başladığımız 91 inci maddedir; diğerleri, anayasa değişikliğine paralel olarak İçtüzükte yapılan uyarlamalardır. Zaten, Grubumuz adına konuşan Sayın Oya Araslı, bu konuda düşüncelerimizi aktarmıştı.

Anılan maddeyle, 21 inci Dönemde, 7 Şubat 2001 tarihinde yapılan değişiklikle, rejim için tehlikeli olabilecek ve aynı oranda tehlikeli biçimde, burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinde İçtüzük teklifi oylanmış ve bu kaba ve hoyrat değişiklik, Anayasa Mahkemesince Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilmişti. Şimdi, benzer ve hatta çok daha vahim ve kaba bir değişiklikle bugün karşımıza gelinmiştir.

"Dava konusu İçtüzük değişikliği, ihtiyaca ve istikrara hizmet görüntüsü içerisinde iç-hukukumuzu tahrip eden talihsiz bir girişimdir. Bir yersiz kavga, tartışma başlatmak anlayışıdır. Kavga, hukuk benim diyen parmak gücü ile özünde hukuku arayan demokrasi arasındadır. Anayasa yok sayılarak, Anayasaya rağmen bir İçtüzük ihdas olunamaz. Artık, Danışma Kurulunun oybirliği değil, iktidar çoğunluğunun muhalefete kulak tıkayan parmakları sonucu belirleyecektir. Hukuktan kaçan yürütme, yasamayı kuşatarak ve onun temel hukukunu askıya alarak, dikensiz gül bahçesi yaratmak istemektedir. Kuraldaki tarif yokluğu ve getirilen özel yöntemler, İçtüzük'ün diğer hükümlerini askıya alacak bir keyfi yasama sürecini yaşatabilecektir. Bu yönüyle, diğer kuralları yutacak vahşiliktir. İmalathaneye dönüştürülecek yasama organı, yasama kalitesizliğinin ağır yükü altında ezilecek, güvenilirliğini tamamen yitirecektir."

Bu okuduğum sözlerin hiçbirisi bana ait değil; bu okuduğum sözler, 21 inci Dönemde Anayasa Mahkemesine iptal için başvuru dilekçesinden bir tek hecesi dahi değiştirilmeden alınan sözlerdir. Bu sözlerin altında, bugün hükümette bakanlık görevi yapan Sayın Mehmet Ali Şahin'in, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yapan Sayın Bülent Arınç'ın, şimdi karşımda oturan AKP Grup Başkanvekili Sayın Salih Kapusuz'un imzaları vardır. (CHP sıralarından alkışlar)

Bunları, Adalet ve Kalkınma Partili kimi dostlarımızın nereden nereye ne çabuk geldiğini anlatmak için aktardım. (AK Parti sıralarından "Değişime uğradık" sesi) Evet, değişime uğradınız; ama, çok çabuk uğradınız. Metamorfoz oluyorsunuz, dikkat edin. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir başka önemli alıntıyı da vermek istiyorum: "Meclisin sesinin kesilmesi, milletin temsilcilerinin sesinin kesilmesi, milletvekillerinin sesinin kesilmesi, sadece Meclisin sesinin kesilmesi olmuyor; milletin, halkın sesinin kesilmesi oluyor. Bu teklifi verenlere sesleniyorum, size sesleniyorum, bir defa daha sesleniyorum: Verebilirsiniz. Bu parmaklarla bu Tüzük bu Mecliste kabul edilebilir; ama, tarih her şeyi yazacaktır ve yine sesleniyorum ki: Suları asla tersine akıtamazsınız." Sayın Başkan Alptekin, bu sözler de sizin.

"Bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğun muhalefete karşı tutumunu göstermesi açısından fevkalade önemlidir. Şimdi görüşmelerimizde hep beraber göreceğiz ki, teklif bir felakettir. Bu, bizim var olma, yok olma mücadelemiz kadar önemlidir. Dikensiz gül bahçesi istemek, suskun Meclis istemek yanlıştır. Bu teklif, âdeta, bir Takriri Sükûn Kanunu gibidir. Seri imalat yapan fabrika, ancak böyle teklif getirebilir; ama, burası Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Bu teklifte hakim olan unsur, ifrat ve tefrit arasında bocalamaktır. Değerli arkadaşlarım, ben kendi şahsıma böyle bir zillete tahammül edemem. Vicdanlarınıza sesleniyorum: Böyle bir ayıptan Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtarın." Bu sözler de, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Bülent Arınç'ın sözleridir. (CHP sıralarından alkışlar)

Evet, şimdi, ben de, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna, Meclisi yöneten Sayın Alptekin'e, Meclisimizin Sayın Başkanı Sayın Arınç'a sesleniyorum: Böyle bir ayıba takılmayın; ayıptan, Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtarın. Gelin, hep beraber kurtaralım yüreğiniz yetiyorsa eğer!

Çağdaş demokrasiler, hukukun üstünlüğüne bağlı, demokratik hukuk devleti anlayışından ayrılmayan yönetim biçimleridir. Hukuk devletinde içtüzükler, anayasalar kadar önemli, titizlikle düzenlenmesi ve uygulanması yaşamsal önem taşıyan metinlerdir.

Anayasa zorlanarak, Anayasa hükümleri dolanarak içtüzük düzenlemesi yapılamaz. Karar nisapları Anayasada bellidir; içtüzükle yeni karar nisabı koyamazsınız. Anayasa Komisyonu Başkanımızın buna ilişkin sözlerini, bir hukukçu olarak üzüntüyle izlediğimi de tutanaklara geçirmek istiyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Hangi sözler?..

ÖNDER SAV (Devamla) - Öntümze getirilen 91 inci madde, 2001 yılında yapılan değişikliğe ve daha önceki madde metnine göre, çok daha ağır bir biçimde, hukuk devleti ve Anayasa ihlalidir.

İçtüzüğün bir temel kuralı, önemli konularda siyasi partilerin uzlaşmaları, anlaşmalarıdır. Temel kanunlar ve içtüzükle ilgili kapsamlı değişikliklerde, uzlaşma, oybirliği anlayışı, artık, terk ediliyor; çoğunluğun anlayışı egemen kılınmak isteniliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisinde beşte 3 çoğunluk karar verirse, sadece bölümlerle ilgili görüşme yapılarak, kanun ve içtüzük maddeleri, okunmadan, görüşülmeden, üzerinde önerge bile verilmeden geçecek.

Sayın Anayasa Komisyonu Başkanı -hiç katılmıyorum ama- böyle bir antidemokratik anlayış, herhalde, sadece muz cumhuriyetlerinde vardır. Türkiye Cumhuriyeti gibi engin bir deneyimi olan, tarihin derinliklerinden gelen bir cumhuriyette böyle değişikliklere rastlanmaz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Genel Kurulu yanıltmayın Sayın Sav.

ÖNDER SAV (Devamla) - Sayın Başkan, konuşma hakkınız var; benden sonra söz ister, konuşursunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Söz alacağım zaten.

ÖNDER SAV (Devamla) - Daha 1974'lerde yerleşmiş Anayasa Mahkemesi kararlarıyla istikrar kazanmış kararlar yok sayılıyor, Anayasa Mahkemesi kararlarıyla yerleşen "kanun tasarısı ve teklifleri, maddelerden oluşur. Maddelerin üzerinde görüşme açılmamışsa, o kanun tasarısı ve teklifi yönünden görüşülme gereği, yerine getirilmiş sayılmaz" şeklindeki bir temel kural, bu maddeyle çiğnenmiş oluyor.

Temel yasa kavramı nedir? Hem Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun Sayın Sözcüsünü dikkatle dinledim hem de Sayın Anayasa Komisyonu Başkanını dikkatle dinledim ve fevkalade üzüldüm bir hukukçu olarak. Sayın Kuzu, burada, temel yasanın "uzun yasa" olduğunu söyledi. Sayın Kuzu, böyle bir makale yazın da, meslektaşlarınız sizinle nasıl tartışacak, bir görelim bakalım! (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, Medeni Kanun, İcra ve İflas Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi birkaç temel yasanın dışında yeni bir temel yasa mı arıyoruz?! Yeni bir temel yasa mı icat etmeye kalkıyoruz?! Korkarım, yarın, elmaların verimliliği, armutları hangi hayvanların sevdiği ve Millî Görüşün hangi metinlerde yer alıp alamayacağı, nelerin barış sözcüğü kavramı içine gireceği, işçilerin haklarına nasıl el atılacağı, esnafın kepenklerinin nasıl kapatılacağı, köylünün ekmeğine nasıl el atılacağı, doğrudan gelir desteğinin nasıl düzenleneceği konularını da, siz, temel kanun kavramı içerisine koyarsınız, kolayca koyarsınız! (CHP sıralarından alkışlar)

Temel kanun adı altında getirmeye çalıştığımız bu değişiklikler ve temel kanun kavramıyla yaptığımız açıklamalar ve bu madde, mızrağın çuvala asla sığmayacağı gibi, Anayasaya ve içtüzüğe sığmayacaktır. Endişemiz, Anayasa Mahkemesi kararı açık iken, bu tür bir düzenlemeye gidilmesidir. Ne diyor Sayın Kuzu'nun aktardığı Anayasa Mahkemesi kararı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sav, buyurun.

ÖNDER SAV (Devamla) - Tamamlıyorum efendim, tamamlıyorum; fazla üzmeyeceğim sizi.

Endişemiz, Anayasa Mahkemesi kararının açıklığından kaynaklanıyor. Temel kanun kapsamına açıklık getirilmemesi, pek çok yasanın bu kapsam içerisinde düşünülmesine neden olacaktır. 91 inci madde, bu haliyle, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özelliklerini taşınamaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmayacaktır.

Anayasa Mahkemesinin böyle bir iptal kararı varken, siz nasıl oluyorsunuz da böyle bir düzenlemeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi huzuruna tekrar getirebiliyorsunuz! Doğrusu bir hukukçu olarak bunu anlayışına sığdıramıyorum.

Temel yasa adı altında getirilecek yasa tasarılarıyla yürütme organı rahatlıkla yasamayı by-pass edecek -zaten Anayasa Komisyonu Başkanımız da satır aralarında bu endişesini dile getirdi- çarpık bir iktidar devleti, bir hukuksuzluk devletine dönüşecektir. Bu kadar uğraşacağınıza, Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırı çarpık içtüzük değişiklikleri getireceğinize, ben size bir kolaylık öneriyorum; hiç fazla yorulmayın; kolaylığı da söyleyeyim: Anayasamızın 153 üncü maddesinin son fıkrasını okuyorum: "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

Ekleyeceğimiz ufak cümle "Ancak, Adalet ve Kalkınma Partisini bağlamaz" olursa, emelinize ulaşabilirsiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu anayasa tanımazlığı, bu hukuk devleti tanımazlığı "ben yaparım olur" anlayışını, Türkiye'nin aştığını, yeni bir ak sayfa açıldığını sanıyorduk; ama, yanlışmışız. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihimiz, talihsiz, basiretsiz ve hukuk tanımaz çoğunlukların iç karartıcı ve acı sonuçlarıyla doludur. Korkarım ki, Adalet ve Kalkınma Partisinin, bir sona, süratle yaklaştığını görüyoruz; yeni bir acı öykü yazıyor.

Size yazık olacak, demokrasiye yazık olacak, yol yakinken dönmün; son pişmanlık fayda etmez; bu maddeyi geri çekin diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Sav.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Salih Kapusuz; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce, bir hususun altını çizmek istiyorum. Acı sonlardan bahsetmek, âdeta, geçmişte bazı sözleriyle uygulamaların önünü açmanın öncülüğünü yapmış Cumhuriyet Halk Partisinin ileri sözlerinden çıkmış olan acı sonuçları burada hatırlatmanın, o manada, bir nevi tehdit gibi anlaşılabilir bir konuşma üslubunun doğru olmadığı kanaatini taşıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Hiç merak etmeyiniz, geçmiş geride kalmıştır; geleceğe bakmak mecburiyetindesiniz. Geleceğin umudunu kaybetmemek mecburiyetindesiniz.

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - Ama, ders alarak!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - 70 000 000 milyona ulaşmış Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve vatandaşlarının istikbaliyle ilgili olarak ümitvar olmak gerekirken, âdeta, umutlarını karartmaya yönelik kötü sonuçları hatırlatmanın kimseye çıkarı, faydası da yoktur. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Biz, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve onun yönetiminde esas kabul edilen bu mevcut Anayasanın gereği olan işlemleri yapmaya çalışıyoruz.

Hatırlatmak istediğim hususları arkadaşlarımızın dikkatlerine bir kez daha getirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, doğrudur; biz, 2001 yılı itibariyle yapılmış olan İçtüzük değişikliğini AK Parti Grubu olarak götürdük, Anayasa Mahkemesi de iptal etti ve doğru bir karar verdi. Biz, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karardan dolayı bir rahatsızlık da duymuyoruz. Bizim haklı tepitlerimizi Anayasa Mahkemesi tescil etti. Bununla neyi söylüyorum... Evet, bazı arkadaşlarımız Parlamento'ya yeni girdiler; o günkü tartışmaları, nelerin değiştiğini, belki de İçtüzükten bilmiyorlardı.

HASAN ÖREN (Manisa) - Önder Bey mi bilmiyordu! Hani, her zaman danıştığınız Önder Bey mi..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Önder Bey biliyor; ama, bu konuların neler olduğunu ifade etmek yerine, genel bazı yaklaşımlar içerisinde bulundu.

Değerli arkadaşlar, Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu 60 ncı maddeyle neler ortadan kalkmıştı biliyor musunuz; bakınız, 60 ncı maddede, Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu hükümler şunları ihtiva ediyordu: Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalarla ilgili 60 ncı maddede "Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır" deniliyordu. Aynı şekilde, konuşma süreleri yarıya indirilmişti, önergeler kaldırılmıştı. Dolayısıyla, sizin, muhalefetin sesini kısmak olarak iddia ettiğiniz hükümler ihdas edilmişti. Biz, beraberce yapmış olduğumuz İçtüzük değişikliğiyle, o günkü yanlışlıkları, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini de gözönünde bulundurarak geri verdik. Önerge sayılarını artırdık, süreleri artırdık, soru sormayı, maddeler üzerinde konuşmayı, bütün bunları demokratik hale getirdik. Bundan dolayı, Anayasa Mahkemesi doğru bir karar verdi.

Değerli arkadaşlar, aynı şekilde, yine, bakınız, Anayasa Mahkemesince, 81 inci maddede iptal edilen hususları da söyleyeyim size: Bu yürürlük maddesi ile yürütme maddesinde konuşma yapılmayacağı... Bunların detayına fazla girmek istemiyorum.

60 ncı madde, 81 inci madde, 87 nci madde ve 91 inci madde yanlış düzenlenmiş; yani, Parlamento çalışmaları açısından, demokrasi açısından uygun olmayan şekliyle düzenlenmişti. Bu düzenlemeleri, bu yanlışlıkları, biz, Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirdik; bundan dolayı da bir çekincemiz, bir üzüntümüz söz konusu değil.

Gelelim, şimdi, 91 inci maddeye. Değerli arkadaşlar, bakınız, hepimizin önünde İçtüzük vardır; lütfen, İçtüzüğün ilk sayfasını açınız. Arkadaşlarım açma fırsatı bulamıyorlar; ama, ben okuyacağım:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü; Karar No:584; Karar Tarihi:5.3.1973"

Lütfen, düşünün; 1973 yılında düzenlenmiş bir İçtüzük!.. Anayasamızın tarihi nedir; 1982. Yani, bizim şu anda kullandığımız İçtüzük, hangi Anayasa'yla uyumlu hale getirilip başlamış çalışmalara; 1961 Anayasasıyla. Üzülerek ifade edelim ki, o günden bugüne...Daha öncesinde, nizamname olarak uygulanan İçtüzük uygulamaları, 1950 sonrasındaki uygulamalar...

Bunları şunun için söylüyorum değerli arkadaşlar, 1982 Anayasasından bugüne kadar kapsamlı bir İçtüzük değişikliği, maalesef, Anayasaya uygun şekliyle düzenlenmemiştir. En ciddi değişiklik, en kapsamlı değişiklik, 1995 Anayasa değişikliğinden sonra yapılan değişikliktir. Hatta, o dönem gerçekleşmedi, 20 nci Dönemde, biz, bunu hayata geçirdik,

Şimdi, buradan şuraya gelmek istiyorum. Anayasanın 95 inci maddesi açıktır; geçici 6 ncı maddesi de açıktır. Bu kullanmakta olduğumuz İçtüzük, çift meclisli uygulamalara yönelikti. Bunlarda birtakım değişiklikler yapıldı; ama, hâlâ, 1982 Anayasasına uygun bir İçtüzük de hazırlanıp devreye konulmadı.

Peki, şimdi, İktüzüğe 91 inci madde ne zaman girdi; 91 inci madde, İktüzüğümüze 6.5.1996 tarihinde girdi. Daha önce "temel kanun" diye İktüzükte bir şey var mıydı; yoktu. Bir ihtiyaç olarak, kural olarak konulması uygun bulunduğu için, 1996 yılında -ki, benim de burada milletvekili olduğum dönemdir; arkadaşlarımızdan bulunanlar vardı- o dönem, bu, temel kanun olarak, tarifsiz olarak İktüzüğe girdi.

Peki, İktüzüğe böyle girdi; ama, 1980 öncesinde ve daha öncelerinde, bu ve benzeri hususlarla ilgili uygulamaya girmiş olan hiç temel yasa kavramı yok muydu; o da vardı.

Değerli arkadaşlar, 1950 öncesinde, Medenî Kanun, 1/97 sayılı olarak ne yapıldı; yasalaştı. Nasıl yasalaştı; tümü üzerinde görüşmeler açıldı, siyasi partilerin ve milletvekillerinin görüşleri dinlendi; ama, çok maddeli bir kanun olduğu için maddeleri görüşülmedi; oylandı ve kabul edildi. Yani, bir temel yasa tarifi olmadığı halde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin uygulamasında, bir temel yasa kavramı vardı. İşte, 1996'da devreye giren bu temel yasa kavramı, İktüzükte yer aldıktan sonra, 7.2.2001 tarihinde bir değişiklik yapıldı. Biz de, o zaman, bu değişikliğin şekline karşı çıktık; temel yasaya karşı çıkmadık, Anayasa Mahkemesine götürme gerekçemiz de bunun için önemlidir. Nedir temel yasa -evet, temel yasalar var, tek tek tatad edilmese bile bunlar bilinmek-tedir- uygulamaları itibariyle, geçmişte yapılan ve genel olarak hukukçuların da üzerinde ittifak ettiği bir anlayış birliğidir; ama, o, geçtiğimiz dönemdeki hükümet ve Parlamento gruplarınca, Türkiye'nin ekonomik şartları, teknolojik gelişmeleri gözönünde bulundurulmak kaydıyla, yapılacak bütün yasaların -ne olarak- temel yasa gibi özel yöntemle çıkarılması önerildi.

Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçlarını sonsuza kadar sıralamak mümkün, teknolojik gelişmeleri de, yukarıdan aşağıya farklı şekillerde yaklaşıp orta yere koymak mümkün; bunlar orta yerdeyken, çok geniş, âdeta, bütün kanunları ihtiva edecek şekliyle, özel yöntemle yasamanın yürütülmesini, yasama faaliyetlerinin devam ettirilmesini biz uygun bulmadık. Orada, beşte 3 çoğunluk konusu; ki, altını çizerek ifade ediyorum, değerli arkadaşlar, birçoğunuz bu Parlamentoda geçen dönem olmadığımız için, hatırlatmak için tekraren söyleyeceğim. Bakınız, 350-360 milletvekili olan koalisyon hükümeti, birçok yasayı temel yasa yapmak istedi; ama, muvaffak olamadı. Sebep; bu yürürlükte olan, yani iptal edilmeden önce beşte 3 çoğunluk aranması şartına bağlı olarak birçok yasa buraya getirildi, temel yasa olarak görüşülsün istendi; biz, muhalefet partisi olarak doğru görüşlerimize destek verdik; buna rağmen, temel yasa haline getirilmedi. Onun için, Bağ-Kur Yasası yürürlükte değil, Anayasa Mahkemesince iptal edildi; SSK'nın temel yasası yok, iptal edildi; İşKurun yasası yok, iptal edildi. Bütün bunlar neyi gösteriyor; demek ki, beşte 3 çoğunluğu yakalamak çok kolay bir sonuç değil. Bugüne göre, bu Parlamente'ya göre, bizlere, sizlere göre değil; geleceği de düşünerek, Türkiye'de demokrasinin çalışması, işlemesi için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, buyurun; tamamlayın efendim.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

...ihtiyaç duyulması halinde, temel yasaların çıkarılmaması gibi bir zilletin yaşanmaması için neye ihtiyaç var; böyle bir kapının açık tutulmasına ihtiyaç var.

Şimdi, bakınız, en son örneğini birlikte yaşadığımız bir anayasa değişikliği oldu. Anayasa değişikliği iki konuyu ihtiva ediyordu: Bir tanesi, 25 yaş; Cumhuriyet Halk Partisinin seçim beyanamesinde var...

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - Kabul ediyoruz; ormanla ne alakası var?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - 2/B; evet, yine seçim beyanamesinde var; ama, bütün bunlara rağmen, bu Parlamentoda 366'da takılıp kaldı. Bu neyi gösteriyor biliyor musunuz arkadaşlarım; demek ki, kendi taahhütleri bile olsa, Parlamentoda siyasi rekabet ortamı, şartları içerisinde mutabakat sağlanamıyor. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından "ne alakası var!" sesleri)

Alakası açık, alakası açık...

HASAN ÖREN (Manisa) - Ne alakası var 25 yaşla?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - İki grubun da, 550 milletvekilinin de partilerinin bu konuda ittifak etmiş olmalarına rağmen, bu Parlamentoda yeterli çoğunluk bulunamıyorsa, demek ki, siyasi rekabetin getirdiği birtakım yanlış sonuçlar da yaşanabiliyor...

OYA ARASLI (Ankara) - 76 ncı madde değiştirildiğinde niye siz oy vermediniz?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Onun için, yarın, temel yasa olarak önünüze getireceğimiz tasarılar da -mesela SSK Yasası, mesela Bağ-Kur Yasası- ne yapacaksınız; çok maddeli kanun olduğu için karşı çıkacaksınız...

MEHMET SEMERCİ (Aydın) - Siz yanlış yapıyorsunuz diye biz de mi yanlış yapacağız?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - ...karşı çıktığımız için bu müesseseler ne olacak; Türkiye Büyük Millet Meclisini aylarca meşgul edecek bu yasalarla ilgili, bunun üzerinden siyaset yaparak, engelleme yapabilirsiniz. Dolayısıyla, bunlara, Türkiye'nin şartları müsait değil arkadaşlarımız. Bakın, sabahtan akşama kadar, gece sabahlara kadar mesai yapıyoruz; bunun, bir maliyeti var; zaman zaman karşı da çıkarsanız, yapılmasından da yanayız.

HASAN ÖREN (Manisa) - Yaparız... Yaparız...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Unutmayın ki, bir temel yasanın görüşmelerini, siz, tutanak halinde, bir kitap şeklini görseniz, emin olunuz şaşırırsınız.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Gördük... Gördük...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Onbinlerce sayfadan oluşabiliyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Allah Allah!...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Binlerce sayfadan oluşan tutanaklarla karşı karşıya kalmış olan araştırmacıları düşünün, üniversite camiasını düşünün.

Bütün bunlarla, şunu hatırlatmak istiyorum: Evet, biz, komisyon safhasında da, Genel Kurul safhasında da, temel yasa tanımını getirirseniz, olur, buyurun, tartışalım dedik. Böyle bir temel yasa; neyi gelmedi; tanımı gelmedi. Sonra, Anayasa Mahkemesi niçin iptal etti? Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde iki husus var: Bir tanesi "tanım yok" deniliyor. Değerli arkadaşlar, bu ülkede, bilinen bir argümandır; ama, birileri tanım yaptı da, biz, onu yok mu saydık?!. Böyle bir tanım yok ki... (AK Parti sıralarından alkışlar)

HASAN ÖREN (Manisa) - Demirel gibi konuştun...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Eğer, mutabakat sağlayabildiğiniz, üzerinde anlaşabildiğiniz, hukukçılarımızın ittifak ettiği bir tanım varsa, elbette, bunu, Anayasa Mahkememizin istediği şekliyle getirip, buraya koyalım.

OYA ARASLI (Ankara) - Öyle bir tanım varsa, araştıralım.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Demek ki, bir tanımdan daha çok, neye ihtiyaç var; bir mutabakata, bir anlayış birliğine ihtiyaç var.

Anayasa Mahkemesinin ikinci iptal gerekçesini de doğru anlamak lazım. Anayasa Mahkemesi diyor ki: "Her kanun için ayrı bir yöntem uygulanmaz." Bakınız, altını çizerek söylüyorum; biz de, bunun, ayrı bir yöntem olarak uygulanmasını doğru bulmuyoruz; onun için, yapmış olduğumuz düzenlemede diyoruz ki, tek bir yöntem uygulanmalı. Nedir bu; bölümler haline getirilmeli. İkinci, maddeler nasıl görüşülüyorsa, bu bölümler de öyle görüşülmeli. Bu, SSK Yasası için de böyle, Bağ-Kur Yasası için de böyle, temel yasa olarak Ceza Yasası için de böyle...

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - İş Kanunu için de böyle!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Yani, bütün yasalara, tek tip uygulamayı, kural olarak ne yapalım; belirlemiş olalım; ki, biz, bunu, burada belirliyoruz.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, sözlerimi toplarlarken, şunu söylemek istiyorum: Evet, biz, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini de gözönünde bulundurarak, geçmişteki uygulamalardan da hareketle, Anayasa Mahkemesinin iptal tarihi olan 31.12.2002 tarihi itibarıyla, Meclise, bunu yapın, yeniden düzenleyin, gönderin dediği, üç aylık süre de gözönünde bulundurularak, diyoruz ki, iptal edilmeden önceki döneme ait temel yasa kavramını düzenlemiş olan İçtüzüğün 91 inci maddesini aynen koyalım, monte edelim; bir de orada kolaylık sağlayalım; sağlayacağımız kolaylık nedir, açıkçası şudur: Evet, herhangi bir sebeple Danışma Kurulunda ittifak sağlanamamışsa, çok yüksek bir oran olan 330 sayısını; yani beşte 3 çoğunluğu yakalamak kolay olmadığı için, bu da bir ağırlaştırıcı sebep olsun; bu çoğunluğun sağlanması halinde, getirilen temel yasaları, burada, temel yasa yöntemiyle, bir özel yasal düzenleme yöntemiyle çıkarılmasına yönelik bir düzenlemedir. Bunun, Anayasaya, hukuka aykırılık tarafı yoktur, demokratiktir. Demokratik olan, hukuka uygun olan 91 inci maddenin, Meclis çalışmalarına, memleketimizin problemlerinin çözümünde yasamaya düşen görevlerin kolaylaştırılmasına rahatlık getireceğinden hareketle, böyle bir düzenlemeye ihtiyaç vardır; böyle bir düzenleme doğru bir düzenlemedir; Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini de gözönünde bulundurarak, onu da hesaba katarak yapılan bir düzenlemedir.

Ben, bu düzenlemenin Parlamento çalışmalarına katkı sağlayacağına inanıyor, Grubumuz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kapusuz.

Sayın Milletvekilleri, Komisyon Başkanımız Sayın Burhan Kuzu söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Başkan. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ikinci kez kürsüye çıkmayı arzu etmezdim; ama, Sayın Önder Sav'ın birkaç göndermesi, beni, buraya çıkarmak durumunda bırakmıştır.

Konuşurken, Sayın Sav'a dikkat ettim, dinler gibi gördüm; ama hiç dinlememiş beni. (AK Parti sıralarından alkışlar) Özellikle bunu belirtmek isterim. Gerçekten dinlememiş; çünkü "muz cumhuriyetinde olur" dedi. Şimdi okuyorum, muz mudur, başka mıdır; onu burada tekrar vurgulamak istiyorum.

Efendim, dedim ki, 3...

ÖNDER SAV (Ankara) - Başka anayasalar...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Sayın Sav, varsa bir gerekçeniz... Madde konuşuyorum ben burada, hukuk konuşuyorum.

Bu konuda, dünyada 3 tür yol var dedim, halen uygulanıyor bunlar. Bunlardan bir tanesi, basit çoğunluk yöntemidir dedim. Bunlar şu ülkeler: Fransa, Yunanistan, İrlanda, İngiltere. Burada muz var mı?! (CHP sıralarından "Var, var" sesleri)

Nerede var; bu muz mudur, yoksa başka bir şey midir?!

Beni bu yönteme alıştırmayın, pek sevmediğim bir yöntem; ama, gerekirse, ben, çok güzel yaparım bu yöntemi!

İkinci kategori, bizim de getirdiğimiz şu teklifin, önünüzdeki metnin daha uygun düşeceği bir yapılanma dedim. Burada da, yapılan incelemeye göre, Türkiye'deki Danışma Kuruluna benzer kurulların karar verdiği ve nitelikli çoğunlukla buna karar verildiği şeklinde. Bu ülkeler hangileri, onu söyledim -söylediklerimi bir daha söylemek zorunda bıraktı Sayın Sav- ve bu ülkelerde bölüm bölüm oylanıyor; süreler belirleniyor; o yasa, diyelim, beş günde, on günde bitecek deniliyor; ne kadarsa, onu birlikte kararlaştırıyorlar; anlaşılmazlarsa, nitelikli çoğunlukla genel kurul karar veriyor ve bölüm hakkında da o parti, istediği anda, ne zaman istiyorsa, verilen süreyi kullanıyor. Bu uygulama nerede var; Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, İspanya, İsviçre. Bir de muz diyelim, yok ama, gerekirse ilave edebiliriz!

Üçüncü bir kategori -söylediklerimi söylüyorum- ideal olan, Sayın Başkan, katıldığım, olması gereken, doğru olan, keşke öyle olsa diyebileceğimiz bir üçüncü grup var dedim. Bunda da, önceden bir sınırlama getirilmiyor ve İsveç, Finlandiya, Hollanda'da uygulanıyor dedim; ama, bu ülkelerin, takdir edersiniz ki, sorunları, bizim kadar değil; 3 tane ülke; istisna olarak sayılabilir bunlar. Diğer saymış olduğum 15 ülkenin büyük bir kesimi, bilinen Batı ülkeleridir. Dolayısıyla, burada, farklı bir yere çekmenin anlamı yok. Sayın Sav, buna karşı varsa bir hüküm olarak, bunu bana getirin; bunu dinlemek isterim doğrusu.

Ben, bir şey daha söyledim, dedim ki: Bakın, bunlar ideal şeyler değildir. Söylediklerim, bu anlamda, buraya çıkıp da ne güzel şeyler şeklinde, arkasında duracak şeyler de değildir; ama, bir zaruretten kaynaklanıyor.

Şimdi, önümüzdeki günlerde 400 maddelik Ceza Yasasıyla ilgili tasarı gelse, nasıl görülecek- siziz bunu siz?!

ÖNDER SAV (Ankara) - Uzlaşarak.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Bunu burada çözmemiz lazım.

Şimdi, temel yasa tanımına gelelim. Sayın Başkan, gerçekten temel yasa tanımı varsa, beraber yapalım. Ben dedim ki: Temel yasayı önemli yasa anlamında algılasak -böyle algılanabildiği ülkeler var, mesela, Fransızların "la fondamentale" dedikleri- işte Siyasî Partiler Yasası, Seçim Yasası, Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Yasası gibi yasalar var. Diyelim ki, önümüze, Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Yasası geldi, üç maddelik bir değişiklik. Şimdi, bu, temel midir değil midir; bence temel değildir; çünkü, buradaki yasanın kendi temel; ancak, o gördüğümüz değişiklik temel değildir. Bu usullerin getirilme sebebi, bir zaman sorunundandır. Burada, üç maddenin zaman sorunu olmaz; onu anlatmaya çalışıyorum.

O yüzden, zannediyorum, buradaki konu, nitelikten ziyade, zamanla alakalı bir konudur. Tabii, buna bir sayı veremiyorum, kaç maddeyi geçerse temel yasa sayılır; bunun zorluğu ortada. O yüzden, ben de, Komisyonunda, sayın üyelerimize dedim ki: Hakikaten, temel yasanın tanımı konusunda bir taslak çalışmanız olursa, ben de buna Komisyon olarak...

OYA ARASLI (Ankara) - O çalışmayı yapmak için alt komisyon kurulmasını istedik.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Değerli Hocam, Komisyonunda, alt komisyon teklifinde bulundunuz, ben de dedim ki: Bir işin, alt komisyona gitmesi, uzaması demektir. Ondan bu tarafa iki günlük bir süre var; fakat, bu konu, Türkiye'nin gündeminde 1996'dan beri var. Bu kadar zaman içinde bir temel yasa tanımını henüz yapamamışız; ama, alt komisyona gidince yapacağız; böyle bir şey olamaz; kusura bakmayın! Ben, dünya örneklerini verdiğimi düşünüyorum, dünya böyle çalışıyor.

Bizim getirdiğimiz uygulama ve yöntem, söylediğim gibi, dünya uygulamalarına uyan, standardı yakalamış bir düzenleme.

Şimdi gelelim Anayasa Mahkemesi kararına. Bu düzenlemeyle, Anayasa Mahkemesi kararına mümkün olduğu kadar uyulmaya çalışılmış; temel yasa kavramı hariç. Bunun zorluğunu yaşıyoruz. Demin bir madde okudum; saymış; sosyal, siyasî, hukukî, vesaire... Buna katılıyorsak, onu maddenin başına yazalım; ama, o zaman da şu ortaya çıkacak; muhalefet partisi diyecek ki: Siz, sosyal, siyasî, hukukî dediniz -her alanın, her kanunun böyle yönleri vardır- temel yasa saydınız, bizden kaçırdınız. O yüzden, diyorum ki, burada tanımın olmaması, Danışma Kuruluna bırakılmış olması, 3/5 gibi bir çoğunluk aranması, bana öyle geliyor ki, muhalefeti kollayan düzenlemelerdir. Ben, o anlamda düşünüyorum. Bunu, bugünkü sayıya göre değerlendirmemek lazım Sayın Önder Sav; bunu anlatmaya çalışıyorum.

Anayasa Mahkemesi de yanlış karar verebilir arkadaşlar. Anayasa Mahkemesinin kararına uymak, elbette ki, bizim boynumuzun borcudur, netice itibarıyla -gerekli hükümü okudu- uymak için gayret gösterilmiş "bölüm" falan denilmiş, bazı ibareler eski metinden çıkarılmış, vesaire; ama, temel yasa kavramının tanımı, söylediğim gibi, yapılamıyor. Anayasa Mahkemesi yanlış karar verebilir; her kararı doğru değildir. Nasıl değildir; nihayet bir mahkemedir, yanlış karar vermesi çok normaldir. O bakımdan, getirip getirip Anayasa Mahkemesinin kararı tartışılmaz, dünyaya uygun... Eğer, Anayasa Mahkemesinde karar veren değerli üyelerimiz, benim demin verdiğim şu bilgilerin farkında olsalardı, bu karar böyle çıkmazdı veya çıkmaması lazımdı. Öyle düşünüyorum; evet. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralardan "Yapmayın" sesleri)

Son olarak, Sayın Sav'ın -yine, Kapusuz da bu konuya değindi- tehdit ve acı son sözlerini söylememiş kabul ediyorum; kendisinin de bu konuyu düzeltmesini bekliyorum.

Teşekkür ediyorum efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Kuzu.

Şimdi, şahısları adına söz isteklerini yerine getireceğim.

İzmir Milletvekili Sayın Oğuz Oyan; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakikadır.

OĞUZ OYAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, burada, İktidar Grubunun kendisinin de aslında inanmadığı gerekçelerle savunduğu bir içtüzük değişikliğini tartışıyoruz. Kendinizin inanmadığı gerekçeleri Meclise kabul ettiremezsiniz; en azından, Meclisin bunu samimi olarak benimsemesini isteyemezsiniz. Bu güçlüklerinizi anlıyorum; ama, gelin, daha tartışmacı olun, bundan sonra, daha uzlaşmacı bir Meclis kültürünü ortaya çıkaralım.

Değerli arkadaşlarım, demokrasi, sadece biçimsel bir konu değildir. Demokrasi, öncelikle bir içerik sorundur, bir öz sorundur, bir benimseme olayıdır. Bunu, sadece Mecliste değil, bütün davranışlarımızda; hatta, aile içerisinde dahi göstermezsek, demokrat olamayız.

Demokrat olmak için, ilk önce, bunun bir çoğunluk diktası olmadığını kabul etmek gerekir. Demokrat olmak için, demokrasinin azınlık haklarını koruyan bir sistem olduğunu, öncelikle içimize sindirmemiz gerekir. Demokrat olmak için, güçler ayrımına öncelik vermemiz gerekir. Eğer iktidarın gücünün görelî olduğunu, nispi olduğunu kabul etmez, bunu mutlak bir güç haline getirmeye çalışırsak, bunun demokrasiyle yakın uzak bir ilişkisi olmaz. Yasama, yürütme, yargı arasındaki güçler ayrımını zedelemeye kalkarsak -ki, burada, bugün, yapılan budur- yasama organı ile yürütme arasındaki ilişkiler zedelenmekte ve yürütmeden gelen yasaların hangi keyfilikle temel yasa sayılıp, burada maddeleri tartışılmadan; yani, Meclis by-pass edilerek geçirileceğinin düzenlenmesi yapılmaktadır. Dolayısıyla, burada, çok önemli bir anayasal kurumun, yasama ile yürütme arasındaki güçler ayrımının hedef alındığını, özellikle, bilgilerinize sunmak istiyorum.

Burada, biraz önce İngiltere örneği verildi. İngiltere örneği, kuşkusuz, yazılı anayasası olmayan bir ülke olarak, Türkiye açısından en dikkate değer örnek değil; Türkiye Anayasası üzerinden bu örneği vermek doğru olur, Türkiye'de, kendi Anayasamıza uygunluğu aramamız gerekir. Eğer İngiltere örneğini arayacaksanız, burada, daha önce sözünü etmiştim, gelin, bir başka şeyi arayalım. İngiltere'de, bütçe kesinhesap kanunları Meclise geldiğinde, muhalefetin ağırlıklı olduğu bir kesinhesap komisyonu tarafından incelenmektedir. Eğer İngiltere örneğini alıyorsanız, buyurun size örnek; gelin, demokrasinin sağlam temeller üzerinde yürütmesi için, Meclisin en önemli işlevlerinden biri olan bütçeyi denetleme işlevini, böylesine sağlıklı bir yapıya kavuşturalım.

Değerli arkadaşlarım, muhalefetin tepkilerini dizginlemek, muhalefetin yasama sürecine katılımını sınırlamak için, burada, daha önce de çabalar gösterildi. Bu çabalara karşı -biraz önce, burada, örnekleri okundu- şimdi iktidarda olanlar, o zaman, muhalefetken bir direnç gösterdiler, bir direnç gösterdiler ve hatta, 2001 Şubatında, burada, muhalefet partilerinden birisine mensup bir ar-

kadaşımız, bir DYP'li arkadaşımız, bir anlamda şehit oldu. 57 nci hükümet bunu denedi, daha önce başka hükümetler de denemişti. Buna karşı çıkanlar, bugün, bunu savunma noktasına geldiler. Ne hazin bir çelişki; bu Meclis adına, bugün burada bulunan, İktidar Partisi kanadında bulunan -önceki dönem muhalefette olan- arkadaşlar adına ne hazin bir çelişki!..

Değerli arkadaşlarım, muhalefetsiz iktidar özlemleri otokrasi özlemleridir. Dünyada yeterince otokrat vardır; eğer, bunlara yenilerini eklemek istiyorsanız, buna izin vermeyeceğimizi, öncelikle, peşinen size bildirmek isteriz.

Değerli arkadaşlarım, burada, temel yasadan bahsediliyor. Temel yasaya, hangisinin temel yasa olduğuna kim karar verecek? Sayın Komisyon Başkanı "bana göre bu değildir" diye örnek verdi. Ona göre temel yasa denilen şey, temel yasa mı olacak?! Kim belirleyecek?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Genel Kurul belirleyecek Sayın Başkan.

OĞUZ OYAN (Devamla) - "Genel Kurul belirleyecek" diyorsunuz. Bakınız, daha önce, Anayasa Mahkemesine başvururken söylediğiniz sözleri dikkate alalım. Daha önceki, Anayasa Mahkemesi başvurusundan okuyorum: "Temel yasa, yeniden yapılanma, kapsamlı değişiklik kavramları, sınırlanamaz, geniş kapsamlı kavramlardır. Şekli kritere göre, parmakların 'öyle' dediği tanımları ve belirlemeleri geçersiz kılacak bir içölçüt maddede mevcut değildir. Keyfiliğin temel taşlarını, bu tür ölçüstüz ve üzerine kural yaftası geçirilmiş hükümler oluşturmaktadır." İşte "Genel Kurul belirleyecek" dediğiniz bu.

Genel Kurul, eğer, hükümetin getirdiğine karşı bir eleştirel aklı kullanabiliyorsa, bunda sorun yok; ama, bu ne yazık ki kullanılmıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun efendim.

OĞUZ OYAN (Devamla) - Nitekim, Anayasa Mahkemesi de, söz konusu iptal gerekçesinde, aynı nedenle, bu kararı "temel yasanın tanımlanamaz niteliği" açısından vermiştir.

Değerli arkadaşlarım, burada keyfilikleri önlemek mümkün değildir. Bu, Meclisin birtakım dayatmalarla karşı karşıya kalmasını önlemek değildir. Muhalefet üzerine baskı kurmak, muhalefetin yasama sürecine katılımını engellemek dışında bir çözüm getirmiyorsunuz.

Bakınız, size küçük bir önerimiz olsun; bunu başından beri söylüyoruz: Eğer yasama sürecini hızlandırmak istiyorsanız, bunun iki temel koşulu var; bunlardan bir tanesi, bir kere, ödevini, dersini iyi çalışmaktır; yani, buraya, tamamlanmış yasalar getirmektir. Öyle, yarı mamul yasalarla buraya gelmeyiniz; bu yarı mamul yasalarınız döndüyor. Buraya, 12 civarında temel yasa getirdiniz, bunun 6 tanesi döndü, 7 ncisi şimdi döndü, haberini aldık. Geliniz, bir kere, ev ödevinizi iyi yapın. Yani, emrinizde bu kadar bürokrasi var; böyle, yarım yamalak, buradaki, beşte 3 çoğunluğu dahi dikkate almayan af yasaları çıkarıyorsunuz, ondan sonra, bunlar geri döndüyor. Gelin, bir kere, ilk önce, hükümet olarak, Grup olarak ev ödevinizi iyi yapın; birinci mesele budur. Eğer yasama sürecini hızlandırmak istiyorsanız, birinci yapacağınız budur; dersinizi çalışın. Biz nasıl olsa büyüğüz, çoğunluğuz, her şeyi geçiririz, her şeyi yaptırırız anlayışında olmayınız.

İkinci söyleyeceğim şey şudur: Eğer muhalefeti diyaloga çağırırsanız, muhalefetle uzlaşma kültürünü geliştirirseniz, o zaman, bu süreç çok hızlanır. Bizim bir kompleksimiz yok; bizim, iktidarın doğru getirdiği şeylere, sırf, muhalefetiz diye muhalefet yapmak gibi bir derdimiz yok. Bakın, bu içtüzük değişikliklerinin bazı maddelerine de evet diyoruz. Gelin, bu uzlaşma kültürünü geliştirin, muhalefetle diyaloga girin ve süreci hızlandırın; Türkiye zaman kazansın, Meclis zaman kazansın; var mısınız?

RESUL TOSUN (Tokat) - Her zaman...

OĞUZ OYAN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, her zamansa, gereğini yapın; bu, lafla olmaz. Bu getirdiğiniz değişiklik, bunun böyle olmadığını gösteriyor.

Bakın, bir şarkının sözleriyle konuşmamı bitireyim: "Muhalefette doğru söyler, iktidarda şaşar" mantığını bırakın. Türkiye'de eğer demokrasi gelecekse, bu, ancak, muhalefetteki söylemini, doğru söylediklerini, iktidarda da söylemeye devam edenler var olursa olacaktır. Siz, ne yazık ki, bunun iyi bir örneğini oluşturmuyorsunuz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Oyan.

Şahsi adına ikinci konuşmacı, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; aslında çok önemli bir konuyu konuşuyoruz, sanki bir madde değişikliği gibi.

Üzerinde durmak istediğim, daha çok, İçtüzüğün 91 inci maddesidir. 91 inci maddenin bir öyküsü var; arkadaşlarım onu anlattılar. Bundan önce varmış, değişmiş; sonra da Anayasa Mahkemesine gidilmiş. Anayasa Mahkemesine giden arkadaşlarımız, şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinde görev alan arkadaşlarımız. O zamanki 91 inci madde, bugünkü 91 inci maddeyle öz itibariyle aynı. Öz itibariyle aynı; öyleyse, ne değişti? Öz itibariyle aynı maddeye karşı çıkıp, Anayasa Mahkemesine dava açılmış, Anayasa Mahkemesi sizi haklı görmüş, maddeyi iptal etmiş. Şimdi, ne oldu da aynı özde bir madde getiriyorsunuz; bir tek şey oldu; o zaman muhalefet durumundaydınız, şimdi iktidar konumundasınız. Konumunuz değiştiğinde gerçekler değişmez, konumunuz değiştiğinde hukuk değişmez, konumunuz değiştiğinde adalet değişmez. Büyük olmak için, adaletli olmak, hukukun üstünlüğüne saygı göstermek gerekir; büyük kalmak için, konumunuz değiştiğinde de bunu yapmak gerekir. Bu yanlış, değerli arkadaşlarım.

Sizin Anayasa Mahkemesine yazdığınız dilekçe burada; kelime kelime, tek tek okudum, dikkat ettim; bir yanlışlık, bir haksızlık yapmayalım arkadaşlarımızla konuşurken diye. Hayır, öyle değil; aynı şeyi getiriyorsunuz; amaç ne? Kaldı ki, o zaman, bundan önceki dönemde, iktidar, çok grup vardı diye böyle bir yanlış yola başvrmuş olabilir; yanlış bir şey yapmış. Şimdi, iki grubuz ve bu grup, Muhalefet Grubu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu size katkı yapıyor, katkı yapmaya çalışıyor; yani, bundan da şikâyet ediyorsanız haksızlık yapıyorsunuz.

Önemli bir konu şudur: Getirdiğiniz değişiklikte, getirdiğiniz teklifte "temel kanunları ve içtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak" diyorsunuz; yani, sonra, İçtüzüğün tümünü getireceksiniz, bu yöntemle değiştirteceksiniz ve burada muhalefet varmış gibi görülecek; ama, muhalefet yapılamayacak, siz iktidar olmuş olacaksınız; olmaz, olamaz... Olmayacakların üzerine gitmeyin. Temel yasa ne? Sayın Hocam beni bağışlasın; herhalde, öğrencilerine ders verirken, temel yasayı burada söylediği gibi söylemeyecektir. Temel yasayı siz tanımlayın, getirin... Biz, böyle bir teklif getirsek, önce temel yasayı tanımlar, öyle getiririz. Bizim böyle bir sorunumuz yok; böyle, düdüklü tencerede kanun yapmak gibi bir sorunumuz yok bizim. Biz, yasalar ulusal iradeye uygun olarak yapılsın istiyoruz, hem iktidarın görüşünü hem muhalefetin görüşünü yansıtsın istiyoruz, uzlaşarak çıkarılsın istiyoruz.

Değerli Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlarım, ulusal iradeyi, siz ve biz temsil ediyoruz; sadece siz temsil etmiyorsunuz. Doğruyu düşünmek sizin tekelinizde değil. Sadece sizin istediğiniz yasa ulusal iradeyi temsil etmeyebilir; uzlaşacağız... Bütün içtüzükler, dünyadaki bütün içtüzükler, muz cumhuriyetinde olanlar da, muz cumhuriyetinde olmayanlar da, hepsi, uzlaşmayı gerçekleştirerek esprisine dayalı olarak yapılmıştır. Siz bize dayatmayacaksınız, biz sizi engellemeyeceğiz; siz dayatırsanız... Engelleme, doğruyu bulmak için meşru bir yöntemdir ve dünyanın bütün parlamen-tolarında vardır.

Şimdi, burada önemli bir konu da şu: Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yetkilerimizin çoğunu, bu değişikliği kabul edersek, yürütmeye veriyoruz, hükümete veriyoruz, icraya veriyoruz; bunu yapmamalıyız. Kuvvetler ayrılığını, kuvvetler arasındaki eşitliği, birbirini denetleme, birbirine egemen olmama ilkesini yok etmemeliyiz; Anayasanın özü bu, Anayasadaki kuvvetler ayrılığı ilkesinin özü bu. Şimdi, biz, hükümete diyoruz ki, sen hangi yasanın temel yasa olduğuna karar ver ağabey, bize de de ki, şu kadarını görüşün şu kadarını görüşmeyin, hızlı görüşün, çabuk çıkarın, düdüklü tencerede olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) - Hayır, vermemeliyiz bu yetkiyi; bu, bizim yetkimiz. Bizi, ulus, bunun için seçti, buraya gönderdi. Bu yetkiyi verirsek, kuvvetler ayrılığı ilkesine kökten bir darbe vururuz.

Değerli milletvekilleri, bu oylama, aslında, bizim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, iççalışmasında, kendisine demokrasiyi layık görüp görmediğinin oylaması olacaktır. (CHP sıralarından alkışlar) Bu, o oylama olacaktır. Bir demokrasi sınavıdır bu. Yanlış olur; hızlı, süratli yasa çıkması bir başarı değil. Yok böyle bir şey! Doğru, toplumun, ulusun, milletin, aziz milletin beklentilerine uygun yasa çıkması doğrusu. Onun için, günlerce, haftalarca, aylarca çalışabiliriz. Hızlı çıkan yasa iyi yasadır diye bir şey yok. Yok böyle bir şey! Çalışabiliriz sonuna kadar. Bazı kavramlarda istisna olmaz, olağanüstülük olmaz; yargıda olmaz, adalette olmaz; yaşamada olmaz. Bunlarda istisna tehlikeli işaretlerdir. Bunlarda olağanüstü yöntemler tehlikeli işaretlerdir, tehlikeli eğilimlerdir. Bu tür kavramlarda olağanüstülüğe itibar etmemeliyiz, yolunu tıkamalıyız; yanlış olur.

Demokrasiyi, şu anda, 22 nci Dönemde, muhalefet partisi olarak biz ve iktidar partisi olarak siz, burada gerçekleştirmek zorundayız. Muhalefetsiz demokrasi olmaz. Hiç yok!.. Hiç yok!.. Öyleyse, muhalefetin tam muhalefet görevini yapması, sizin de görevinizin meşruiyeti açısından gereklidir. Sizin görevinizin meşruiyeti açısından, muhalefetin görevini tam yapabilecek koşulları sağlamanız gerekir; onu söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bana göre hukuk olmaz. Hatta, bana, benim bugünkü durumuma göre hukuk hiç olmaz ve onu kabul ederseniz, bu kavrama uygun bir kuralı kabul etmiş olacaksınız. Bana göre hukuk... Sayın Sav hatırlattı, ondan alındı arkadaşımız; ama, işte, bazı acı geçmişleri de hatırlarsak, yanlış yapmayız. Bana göre hukuk, benim bugünkü durumuma göre hukuk özlemi, yanlış bir özlemdir. O özlemi duyanlar, sonra, hukuk aradılar, hukuka ihtiyaçları oldu; objektif, genel geçer hukuka ihtiyaçları oldu.

Böyle bir yolu açarsak -şimdiye kadar direnildi 22 nci Dönem olarak- yanlış yaparız, çok büyük yanlış yaparız, çok büyük yanlış yaparsınız, çok büyük yanlış yaparsınız. Bunu, benden önce, bu dilekçenin altında imzası olanlar söylüyor. Dilekçe burada... Benden önce, bunun yanlış olacağını, bu dilekçenin altına imza atanlar söylüyor, ben de söylüyorum; çok yanlış yaparsınız.

Yanlış yapmamanız dileğiyle, dikkatinize teşekkür ediyorum. (CHP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Güneş.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkanım, yerimden bir şey söyleyebilir miyim...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkanım, konuşmacı arkadaşımız "temel kanunları ve İttüzlüğü bütünüyle" ifadesinde İttüzlük üzerinde bir vurgu yaptı. Şu okuduğum metin, 1996'da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmediği döneme ait metindir. Sadece, biz, temel kanunu ve İttüzlüğü bu metne koymuş değiliz. Genel Kurulun bilgisi için sunuyorum bunu. Dolayısıyla, bizim, bu metne, 1996'daki metne ilave ettiğimiz sadece şudur: Oybirliği bulunamıyorsa, beşte 3 çoğunlukla da karar verilsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 92 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarısı ve teklifleri"

"Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Genel veya özel af ilanını içeren bir önerenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddenin ve tasarı veya teklifin tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektirir."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

Madde üzerinde bir önerge var; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan teklifin 5 inci maddesiyle İçtüzüğü'nün 92 nci maddesine eklenen fıkranın son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz
Ankara
Haluk İpek
Ankara

Mehmet Çiçek
Yozgat

Telat Karapınar
Ankara
İsmail Bilen
Manisa

"Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önerenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır."

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlar; görüyorum ki, salonda büyük bir çoğunluk ayakta ve sohbet ediyor.

Arkadaşlarımı oturmaya davet ediyorum. Lütfen, arkadaşlar...

Arka taraftaki arkadaşlar da otursunlar.

Oturmadan, görüşmelere devam etmeyeceğim! (CHP sıralarından alkışlar)

Kendi çalışma tüzüğümüzü yapıyoruz arkadaşlar. Lütfen...

Okunan önergeye Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Takdire bırakıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?..

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Hükümet, İçtüzük değişikliği olduğu için, beyan etmiyor.

BAŞKAN - Efendim, 62 nci maddeye göre siz de beyanda bulunuyorsunuz.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı?..

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara)- Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

İçtüzüğün 87 nci maddesine göre önergeler, işaret oyuyula oylanır. Nitelikli çoğunluğun arandığı hallerde, bu sayının tespiti işaretle mümkün olamamaktadır.

Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü için, Anayasamızın 87 nci maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararıyla mümkündür. Bu sayının tespiti için önergenin işaretle kabul edilmesi halinde, anayasa değişikliklerindeki usule benzer bir yöntemle önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanacaktır.

Değişiklik teklifimiz bu amacı gerçekleştirmek için hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının katıldığı bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusundaki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 108 inci maddesinin son fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 110 uncu maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

8 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

"Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde basılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

8 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 115 inci maddesine "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

9 uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10. - Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

Madde üzerinde bir önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 116 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Teklifin 10 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz

İsmail Bilen

Abdülmecit Alp

Ankara

Manisa

Bursa

Mehmet Emin Tutan

Haluk İpek

Bursa

Ankara

"Madde 10 - Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı?..

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yasamanın etkin ve verimli çalıştırılmasına yönelik değişiklik hükümlerinin bir an önce yürürlüğe girmesi amacıyla bu önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusundaki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

11 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... İçtüzük teklifinin tümü kabul edilmiştir; hayırlı olsun.

Efendim, şimdi, uluslararası anlaşmalarla ilgili 4 kanun tasarısı var. Bu tasarıları süratle geçirmek mümkün; ama, takdir Genel Kurulun.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Devam edelim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Türkiye Cumhuriyeti ile Türkmenistan Cumhuriyeti Hükümetleri Arasında Ankara ve Aşkabad'da Diplomatik Temsilciliklerinin Yerleşimine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporunun müzakeresine başlayacağız.

Komisyon?... Dışişleri Komisyonu?... (CHP sıralarından "Var" sesleri)

Sayın Dülger yok mu? Ben görmüştüm Genel Kurulda... (CHP sıralarından "Var" sesleri)

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Sayın Başkan, davet edin, gelsinler; çalışalım...

BAŞKAN - Hükümet var.

Komisyon?... Yok.

19.10'da toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.01

